

Täysistunto

Keskiviikko 13.9.2023 klo 14.00—17.37

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.37.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.59), toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.59—17.24) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (17.24—17.37).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suomen Pankin tilintarkastajien vaali

Vaali VAA 17/2023 vp

Vaaleja

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on Suomen Pankin tilintarkastajien vaali. Totean, että vaali on yksimielinen. Eduskunta valitsee Suomen pankin tilintarkastajiksi ja heidän varajäsenikseen edustajille jaetussa monisteessa luetellut henkilöt.

Eduskunta valitsi Suomen Pankin tilintarkastajat ja heidän varajäsenensä.

Suomen Pankin tilintarkastajiksi:

Markku Eestilä kok
varajäsenenään Milla Lahdenperä kok

Veijo Niemi ps
varajäsenenään Sami Savio ps

Tuula Haatainen sd
varajäsenenään Eemeli Peltonen sd

KHT, JHT Tiina Lind
varajäsenenään KHT, JHT Eeva Koivula

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

KHT Juha Kerimaa
varajäsenenään KHT Emma Lukkarinen

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 87 e §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 8/2023 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 1/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 1/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan mietintö käsittelee hallituksen esitystä, jossa esitetään, että kunnilla olisi käytännön mahdollisuudet hakea valtiolta korvauksia kotoutumisesta aiheutuneista kuluista myös vuodelta 2021. Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia, koska kunnilla on tämä oikeus jo entuudestaan. Tämä muutos joudutaan tekemään sen vuoksi, että asiaan ei tulisi katkosta tiedonsaannin vuoksi, kun sosiaali- ja terveydenhuolto siirtyi hyvinvointialueiden vastuulle.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisessahan on kyse siitä, miten maahanmuuttajat pääsevät mukaan osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Kotoutumisesta on viime aikoina puhuttu ehkä liiankin vähän, kun päähuomio on mennyt muihin asioihin. Hallitus aikoo tehdä useita muutoksia maahanmuuttopolitiikkaan ja kotoutumislainsäädäntöönkin. Lainsäädännön muutokset tehdään valtion tasolla, mutta käytännön vaikutukset näkyvät erityisesti alue- ja kuntatasolla. Ei ole yhdentekevää, millaista maahanmuuttopolitiikkaa ja kotoutumispoliitiikkaa teemme.

Arvoisa puhemies! Puhe kotoutumisesta ja maahanmuutosta on usein liian yksipuolista. Pitää ymmärtää, että maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia on erilaisia ja erilaisista tilanteista. Liian usein asiallinen maahanmuuttopolitiikan tarkastelu on jopa leimattu rasismiksi. Tällainen leimaaminen on kärjistänyt keskustelua ja luonut monelle kokemuksen, ettei kotoutumisesta ja maahanmuuton kipupisteistä saisi puhua.

Arvoisa puhemies! Realistista on todeta, että maahanmuuttopolitiikka ei kaikilta osin ole onnistunut tilanteessa, jossa esimerkiksi pääkaupunkiseudun katujengien jäsenistä yli 90 prosenttia on poliisin mukaan maahanmuuttajataustaisia. Meidän täytyy kyetä auttamaan näitä nuoria saamaan elämästä kiinni ja kaidalle tielle. Onpa nuori maahanmuuttajataustainen tai ei, hän tarvitsee elämäänsä tulevaisuudennäkymiä ja toivoa. Kaikkien nuorten kohdalla on tärkeintä kiinnittää huomiota perheiden hyvinvointiin, vanhemmuuden tukeen ja lasten harrastuksiin, ja tässä kunnilla tulee edelleen olemaan suuri ja merkittävä rooli.

Arvoisa puhemies! Lapsen ja nuoren elämässä kodin ja perheen hyvinvoinnilla sekä tervehenkilöillä harrastuksilla on valtavan iso merkitys. Niitä on vahvistettava samoin kuin suomen kielen oppimista. Jätin elokuussa sisäministeri Rantaselle vastattavaksi kirjallisen

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

kysymyksen siitä, mitä hallitus aikoo tehdä kotouttamispolitiikassa ulkomaalaistaustaisten nuorten väkivaltarikosten ennaltaehkäisemiseksi ja mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä nuorten kokeman väkivallan uhan vähentämiseksi. Vastauksessaan ministeri Rantanen kertoi, että hallitus aikoo kiristää muun muassa katujengitoimintaan ja ampuma-aseiden hallussapitoon liittyviä rangaistuksia mutta myös kehittää nykyistä Ankkuri-toimintaa yhä kattavammaksi ja lisätä nuorten harrastusmahdollisuuksia. Ankkuri-toiminta on erittäin järkevää toimintaa, ja on hyvä, että koko perhe otetaan siihen mukaan. Ongelmat kannattaa ehkäistä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mutta on totta, että tarvitaan myös kovempia keinoja, kuten näitä rangaistusten kiristyskiä. Tärkeintä on, että lapsella ja nuorella on elämässään hyviä kavereita ja harrastuksia sekä mahdollisuudet opiskella ja aikanaan siirtyä työelämään.

Tärkeää on myös pitää turvallisuusviranomaisten voimavarat ja poliisien määrä riittävällä tasolla. On ollut mukava huomata, että oikeistohallitus aikoo jatkaa edellisen hallituksen linjaa ja lisätä poliisien määrää. Suomella on ilman muuta oikeus ja velvollisuuskin odottaa, että maahan tuleva noudattaa maamme lakeja ja kunnioittaa suomalaisille tärkeitä arvoja.

Tilanteessa, jossa maamme syntyvyys on historiallisen alhainen, Suomi tulee väistämättä tarvitsemaan työvoimaa myös ulkomailta. Tärkeää on, että niin työperäisen maahanmuuton hakemukset kuin turvapaikkahakemukset käsitellään ripeästi. Oikeuden tulee toteutua, mutta loputtomia turvapaikkahakemusten valituskierteitä ei pidä mahdollistaa. Suomen pitää auttaa maailman hädänalaisimpia ihmisiä myös hallitulla maahanmuutolla. Maahanmuuttojärjestelmän väärinkäyttöä ei pidä hyväksyä: laittomasti maahan tulleiden ja rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten palauttamista on tehostettava.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen edistäminen kunnissa ja alueilla on monitahoista ja pitkäjänteistä työtä. On hyvä, että tämä esitys nyt turvaa kunnille niiden lakisääteisen mahdollisuuden hakea korvauksia myös vuoden 21 tiettyjen kotoutumiskulujen osalta. Tänään myöhemmin tässä salissa käsitellään huumeiden käyttöhuoneita. Tämä liittyy kotoutumiseen siten, että olisin itse erittäin pidätyväinen siinä, että loisimme kunnissa minkäänlaista myönteistä viestiä huumeidenkäytöstä. Suomeen muuttavan tulee tietää, että yhteiskuntamme näkee huumeidenkäytön erittäin haitallisena toimintana ja että emme tarjoa siihen tiloja, vaan tarjoamme apua huumesairaille ja kannustamme raittiiseen elämäntapaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.07 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelmassa todetaan, että kotoutumisen edistämiseksi eriytetään maahanmuuttajien ja muiden Suomessa asuvien sosiaaliturva. Tämä kohta hallitusohjelmassa on herättänyt paljon keskustelua ja matkaan saattanut paljon väärinkäsityksiä. Viime viikkojen keskustelussa monet ovat väittäneet, että tämä hallitusohjelman kohta osoittaisi, että hallitusohjelman taustalla on rasistisia ajatuksia. Tämä väärä väite perustuu väärinkäsitykseen.

Maahanmuuttajien ja muiden sosiaaliturvan eriyttäminen perustuu siihen, että halutaan mahdollistaa taloudellisten kannustimien käyttöön ottaminen kotoutumisen edistämiseksi. [Juho Eerola: Kyllä, just näin!] Ajatus on yksinkertaisesti se, että maahanmuuttajien osallistumista kotoutumistoimenpiteisiin, kuten kielikoulutukseen, työharjoitteluun ja vastaavaan, voitaisiin edistää maksamalla heille tästä lisää tukea. Jotta tähän päästäisiin, ajatuksena on, että maahanmuuttajien sosiaalituki olisi alkuun matalampi kuin muiden, jotta tä-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

män kotoutumiseen osallistumisen ja siitä saatavan taloudellisen kannustimen myötä heidän tukensa nousisi samalle tasolle muiden sosiaaliturvan kanssa.

Kyse siis ei lainkaan ole mistään syrjinnästä tai rasismista. Kyse on kotoutumisen edistämisestä ja siitä, että pystyttäisiin tarjoamaan taloudellisia kannustimia kotoutumisen edistämiseen. Mikäli tätä ajatusta ei hyväksytä, niin sehän tarkoittaa sitä, että jos sosiaaliturvan taso on ensin sama, mutta haluttaisiin taloudellisesti kannustaa maahanmuuttajia osallistumaan kotoutumistoimenpiteisiin, niin silloin heidän sosiaaliturvansa nousisi korkeammaksi kuin muiden sosiaaliturva. No tämäkö tilanne sitten näiden kritikoijien mielestä edistäisi rasismia torjuntaa ja kitkentää, kun maahanmuuttajille tulisi maksaa enemmän sosiaaliturvaa kuin muille, jotta he osallistuvat kotoutumistoimenpiteisiin? — Herra puhemies! Jatkan lyhyesti pöytäkirjasta. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle — Ritva Elomaa: Hyvä puhe tähän mennessä!]

Arvoisa herra puhemies! Tässä tämän hallitusohjelman kohdan arvostelussa on myös väitetty, että tämä olisi vastoin Suomen perustuslakia eli käytännössä vastoin Suomen perustuslain 6 §:n 2 momenttia, jossa sanotaan, että ketään ei saa syrjiä ilman hyväksyttävää syytä, ja sitten luetellaan tällaisia kiellettyjä syrjintäperusteita. Kun tämän asian motiivina ja tavoitteena on nimenomaan kotoutumisen edistäminen, niin totta ihmeessä se on hyväksyttävä syy luoda maahanmuuttajien ja muiden sosiaaliturvan välille tämä kuvaamani ero. Tämän asian tietysti ratkaisee viime kädessä eduskunnan perustuslakivaliokunta, johon kaikki hallituksen esitykset nykyään menevät, [Naurua] mutta olisin kyllä todella yllättynyt, jos eduskunnan perustuslakivaliokunta katsoisi, että hyväksyttävä peruste tämän puheena olevan erottelun tekemiselle ei olisi kotoutumisen edistäminen.

Herra puhemies! Kysyn teiltä, jotka olette julkisesti ja eri some-alustoilla arvostelleet tätä hallituksen aikomusta: miten te kannustaisitte taloudellisesti maahanmuuttajia osallistumaan aktiivisemmin kotoutumistoimenpiteisiin, jos te ette tätä hallituksen aikomaa ratkaisua voi hyväksyä? [Sheikki Laakson välihuuto] Vai lähdettekö siitä, että taloudelliset kannustimet eivät ole käytettävissä? Vai lähdettekö siitä, että taloudelliset kannustimet eivät ole tehokkaita? Yleinen elämäkokemus ja varmasti myös tutkimuskirjallisuus kertoo siitä, että yleensä taloudelliset kannustimet ovat tehokkaita, ja jos ja kun hyväksytte taloudellisten kannustimien käytön kotoutumisen edistämiseksi, niin miten te tämän tekisitte, jos te ette hyväksy tätä lähtökohdan eriyttämistä. Tekisittekö sen todellakin niin, että kotoutumistoimiin osallistuvien maahanmuuttajien sosiaaliturva olisi, jos he kotoutumistoimiin osallistuvat, parempi kuin muiden, ja tämäkö olisi teidän mielestänne oikeudenmukaista ja perusteltua? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tämä aihe epäilemättä on omiaan herättämään keskustelua, mutta muistuttaisin ystävällisesti, että maahanmuuttajien sosiaaliturvan eriyttäminen ei varsinaisesti liity tähän nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

14.13 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Yritän pitäytyä puhemiehen rajaamassa alueessa. Todellakin tämä esitys on tekninen luonteeltaan hyvin pitkälti, se on myös yksimielinen, ja kuten näemme, erittäin lyhytsanainen, mutta koskee nimenomaan nyt näitä kotouttamisen taloudellisia kannusteita julkisen toimijan eli kunnan osalta. Tässä siis muutetaan lakia niin, että kunnalla olisi oikeus saada hyvinvointialueelta myös vuoden 2021

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

osalta tiedot näistä kotouttamisen aiheuttamista kustannuksista. Eli tässä oli jäämässä osa kunnista ikään kuin väliinputoajiksi, ja tätä aukkoa ollaan korjaamassa.

On totta, että jos ajattelemme kotouttamista ja kotouttamisen ongelmia ja kotouttamisen esteitä, niin kannusteita tarvitaan sekä julkiselle toimijalle, kunnille että myös sitten heille, joita kotoutetaan. Todellakin siinä mielessä kiitän esimerkiksi edustaja Aittakumpua, joka mielestäni puheenvuorossaan hyvin vahvasti tuki hallituksen linjausta maahanmuuttopoliitiikkaan ja kotouttamisen edistämiseen. Me tarvitsemme hallittua mutta samalla inhimillistä maahanmuuttopoliitiikkaa. Ja jotta kotouttaminen onnistuu, jotta saamme sen paremmin toteutumaan, niin nämä kotouttamisen taloudelliset kannusteet tulee olla myös kohdallaan. Ajatellaanpa sitten kuntia, joista tässä esityksessä on kysymys, mutta myös sitten näitä henkilöitä, joita yritetään kotouttaa suomalaiseen yhteiskuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

14.15 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos tosiaan hallintovaliokunnalle tämän hallituksen esityksen ripeästä käsittelystä. Tämä yksimielinen mietintö saa varmasti koko eduskunnan jakamattoman tuen, koska on tuiki tarpeellista, että kun valtiovalta on luvannut kunnille korvata näitä kotouttamisen kustannuksia, niin kunnat voivat nyt sitten saada tämän pienen lakimuutoksen myötä hyvinvointialueilta ne tarpeelliset tiedot, jotka koskevat esimerkiksi tätä vuotta 2021, jolta näitä kustannuksia kunnat sitten valtiolta saivat.

Arvoisa puhemies! Jos vain sallitte, pieni ajatus siitä, että kun jälleen keskustelemme kotouttamisen kustannuksista, keskustelemme maahanmuuton vaikutuksista suomalaiseen yhteiskuntaan ikään kuin näiden taloudellisten kustannusten kautta — ja tästä ehkä poliittinen vasemmisto usein saattaa arvostella poliittisesti enemmän täällä oikealla olevia, että tällaista kustannuskeskustelua ei pitäisi välttämättä käydä. Mutta jotta päästäisiin siihen, että esimerkiksi kotoutuminen mahdollisimman hyvin onnistuu, niin työntekohan on aivan avainasemassa kotoutumisen kannalta. Työhön ja työelämään kiinni pääseminen on kielen oppimisen kannalta ja sitä kautta koko perheen tänne asettumisen kannalta olennaista.

Kun eilen keskustelimme näistä hallituksen pian tekemistä tuiki tarpeellisista ja hallitusohjelman mukaisista esityksistä siitä, miten Suomessa nimenomaan siirrytään tällaiselle pohjoismaiselle työn linjalle, mahdollistetaan yrittäjille uusien työntekijöiden rekrytointi, madalletaan työllistämisen kynnystä ja tällä tavoin avataan kaikille niin täällä Suomessa asuville kuin muualta tänne muuttaville parempia mahdollisuuksia työelämään, niin tähän on juuri sitä parasta kotouttamispolitiikkaa esimerkiksi. Ja kun salin vasen laita eilen jo kovasti ikään kuin ennakoi eilen käsitellyn lakiesityksen yhteydessä sitä, että tulevat vastustamaan näitä hallituksen esityksiä vaikkapa tämän työllistämisen helpottamisen osalta, niin herää kysymys, miten te sitten tekisitte tätä kotouttamista, jos ei sitä saa tehdä siten, että avataan mahdollisuus työllistymiseen.

Mutta ymmärrän, arvoisa puhemies, että tämä esitys koskee enemmän tätä teknistä järjestelyä, että kunnat saavat hyvinvointialueilta näitä tietoja, joten päätän puheen tähän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

14.18 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tärkeä aihe, kotoutuminen, ja hyvä, että siitä täällä salissa keskustellaan. Tämä itse esitys on yksimielinen, ja kiitos HaVille, että se myös etenee nopeasti.

Kun täällä edustaja Zyskowicz kysyi, mikä kotoutumiseen vaikuttaa, niin itse näen kyllä, että asenneilmapiiiri, joka yhteiskunnassa on yksi isoimpia tekijöitä siinä, kuinka helppoa on integroitua tänne Suomeen. Valitettavasti asenneilmapiiiri on Suomessa Euroopan kriittisimpiä. [Juho Eerolan välihuuto]

No, toinen, mikä on aivan oleellinen tekijä, on kielen oppiminen, ja se meillä on liian pitkien matkojen ja pullonkaulojen takana. Yksi hallituksen esityksistä on vapaan sivistystyön leikkaukset, ja vapaa sivistystyö on juuri yksi niistä toimijoista, jotka pitkäjänteisesti ovat kotoutujien eli täällä olevien, maahanmuuttaneiden ihmisten suomen tai ruotsin kielen opetusta. Nämä resurssit pitäisi turvata. Niitä saatiin viime hallituskaudella nostettua kielenopetukseen, mutta silti niitä jonoja ei saatu purettua, ja jos samaan aikaan me asetetaan kuitenkin edellytyksiä sille, että työssä pitää kieltä osata, ennen kuin sinne työhön voidaan ottaa mukaan, niin tämä on hankala yhtälö.

Tämän takia me olemme vihreissä esittäneet myös, että työnantajille tulisi tämmöisiä apukeinoja, joilla he voivat vähemmälläkin kielitaidolla palkata ihmisiä mutta osa-aikaisesti voisi työn ohessa opiskella myöskin kieltä. Samoin olemme esittäneet mentorimallia, jossa jos joku ryhtyy tänne tulleen, heikompa suomea tai ruotsia puhuvan mentoriksi, niin sen mentoriajanjakson osalta hän voisi saada myös palkassa korvausta ja tulisi sillä tavalla se ekstratyö huomioitua ja tuettua. Tällaisia malleja meidän pitää kehittää lisää, jotta tämä kotoutuminen onnistuu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 8/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Valvottu käyttötila huumeita käyttäville

Kansalaisaloite KAA 3/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avataan keskustelu. Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.21 **Kaisa Garedew ps:** Arvoisa puhemies! Jo ollaan aikoja eletty — valtion varoilla piikityshuoneita huumeiden käyttöön! Taas eduskuntaan on tullut käsiteltäväksi kansalaisaloite, jolla halutaan ajaa lievennyksiä Suomen huumelainsäädäntöön. Tämänkertainen aloite esittää, että narkomaaneille voitaisiin avata huumeiden käyttöhuoneita. Näissä paikoissa laittomia ja hengenvaarallisia huumeita voitaisiin käyttää niin sanotusti valvotusti.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Voimassa olevassa laissa huumausaineiden käyttö ja hallussapito on rikos. Eli nyt halutaan laillinen huone rikosten tekemistä varten — aivan käsittämätöntä. Tämänkaltaisen moraaliton liberaali huumepolitiikka antaisi yhteiskunnalle ja meidän nuorillemme signaalin huumeidenkäytön hyväksyttävyydestä. Neutraali tai salliva suhtautuminen huumeisiin rohkaisee yhä nuorempia sekä kokeiluihin että siirtymään nopeammin hengenvaarallisiin piikkihuumeisiin. Piikityshuoneet saattavat jopa lisätä huumeidenkäyttöä ja madaltaa kynystä kokeilla suonensisäisiä piikkihuumeita.

Tilastokeskuksen ja THL:n vuoden 2022 päihdetutkimuksen kyselyyn vastanneista 15—24-vuotiaista jo 27 prosenttia oli kokeillut huumeita. Tilastokeskuksen mukaan huumekuolemia oli vuonna 2021 enemmän kuin kertaakaan mittaushistoriassa. Huumeisiin kuoli 287 henkilöä, [Välihuutoja vasemmalta] useampi kuin joka kahdeksas oli itsemurha. Surullisinta on, että nuorten huumekuolemien määrä on kasvanut niin voimakkaasti, että Suomi on Euroopan kärkimaa alle 25-vuotiaiden huumekuolemissa. [Aino-Kaisa Pekonen: Ja sille pitää tehdä jotain!]

Parhaita keinoja tämän huumeongelman ratkaisemiseksi ollaan selvittämässä monivuotisen hankkeen avulla. Hankkeessa mukana olevan THL:n erikoistutkijan Karoliina Karjalaisen mukaan Suomessa yleisin väärinkäytetty opioidi on buprenorfiini. Se on merkittävin löydös myös nuorten myrkytyskuolemien yhteydessä. Pitkävaikutteisuutensa vuoksi sen yliannostus aiheuttaisi kuoleman vasta henkilön jo lähdettyä käyttöhuoneesta. Esimerkiksi USA:ssa huumekuolemat tapahtuvat useimmiten hengityslaman takia minuuteissa, Suomessa useimmiten tuntien kuluttua huumeepiikkiannoksen ottamisesta. Siksi joidenkin muiden maiden kokemukset eivät tarkoita sitä, että piikityshuoneilla voitaisiin juuri Suomessa merkittävästi ehkäistä huumekuolemia.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite nuorten huumeidenkäytön ehkäisystä ja huumekuolemien vähentämisestä. Parasta huumekuolemien ehkäisyä on se, että ehkäistään nuorten huumeiden käytön aloittamista ja niiden saamista — eikä tarjoamalla tiloja huumeiden käyttöön. Lainsäätäjänä ja koko yhteiskuntana meidän on annettava nuorille selkeä viesti, että huumeet ovat äärettömän vaarallisia ja niiden käytölle ei ole mitään turvallista aikaa tai paikkaa. Ennaltaehkäisevä työ tulee pitkällä tähtäimellä merkittävästi edullisemmaksi ja pelastaa ihmishenkiä. Erityisesti lasten ja nuorten päihdekasvatukseen suunnatut resurssit maksavat itsensä moninkertaisesti takaisin.

Jokainen ihminen on korvaamattoman arvokas. [Aino-Kaisa Pekosen välihuuto] Siksi yhä pahenevaan huumeongelmaan on löydettävä oikeasti kestäviä ratkaisuja eikä tarjottava huumeidenkäytön mahdollistamista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

14.26 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Tässä maassa poliitikolle on tabu puhua huumeista. Se on tabu, vaikka tässäkin kuussa arviolta lähes 30 — 30 — ihmistä menettää henkensä huumeiden vuoksi. Tässä hyvinvointivaltiossa annamme tämän tapahtua silmiemme edessä, koska tässä salissa huumeista puhuminen käännetään ”huumemyönteisyydeksi”, ”huumeiden lietsonnaksi”, ja mitä vielä. [Aino-Kaisa Pekonen: Juuri näin!] Poliitikon on niin paljon helpompi sanoa, että soo soo huumeita ei saa käyttää, kuin tarttua siihen, miksi ihmiset niitä huumeita käyttävät ja miten saamme ihmiset lopettamaan sen huumeiden käyttämisen.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Tämä nykyinen huumausainepolitiikkamme on johtanut siihen, että huumekuolemien määrä on kasvanut 10 vuodessa 27 prosenttia. Alle 25-vuotiaiden nuorten huumekuolemista Suomi on Euroopan kärjessä. Silmät ja korvathan voi toki sulkea, mutta ennen pitkää täytyy myös tehdä jotain muuta.

Arvoisa puhemies! Tällä tärkeällä kansalaisaloitteella pyritään siihen, että huumekuolemat Suomessa saataisiin laskuun, ja tällaiselle työlle on todellakin tarve. Vuonna 21 huumeisiin kuoli kuukaudessa noin 24 ihmistä. Tämä kehitys jatkuu, ja tälläkin viikolla elämiä ja usein myös nuorten elämiä päättyy siksi, että emme yhteiskuntana kykene tukemaan ihmisiä irti huumeista. Emme kykene ehkäisemään ennalta huumausaineiden käytön aloittamista, mutta emme myöskään kykene auttamaan, kun huumeet ovat viemässä kuolemaan, mutta ennen kaikkea emme yhteiskuntana ole kyenneet sanomaan, että päihdeongelmat ovat riippuvuussairauksia. Ne ovat sairauksia, joiden oheen usein kasautuu monia muitakin huono-osaisuuden tekijöitä.

Päihteitä käyttävät ihmiset tarvitsevat siis hoitoa, ja käyttöhuoneet ovat konkreettisia paikkoja, joista ihmisiä pystytään hoidon piiriin ohjaamaan. Käyttöhuoneiden kautta ihmisiä voi ohjata päihdevieroitus- ja kuntoutuspalveluiden piiriin, tuetun asumisen palveluihin, ja heitä voidaan tukea rikoksettomaan elämään. Valvotuissa huoneissa voitaisiin ehkäistä vakavia infektioita, jotka synnyttävät perusterveydenhuollolle ja erikoissairaanhoidolle tarpeetonta kuormaa, yhteiskunnalle kustannuksia, ja jotka voivat pahimmassa tapauksessa koitua päihteitä käyttävän kuolemaksi. Käyttöhuoneella voitaisiin ehkäistä myös tartuntatautien leviämistä suonensisäisesti päihteitä käyttävien keskuudessa.

Kansalaisaloitteen sekä sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesselvityksen mukaisesti nyt kannattaisikin valmistella pilottilaki, jonka kautta käyttöhuoneita päästäisiin myös Suomessa kokeilemaan. Muualta saatujen kokemusten perusteella näillä tiloilla on suonensisäisten huumeidenkäyttäjien terveyden ja turvallisuuden parantumisen lisäksi positiivisia vaikutuksia myös yleiseen järjestykseen ja julkisten tilojen siisteyteen.

Toivon, että tässä salissa muistetaan, että nykyisen huumausainepolitiikkamme saldona tälläkin viikolla ihmishenkiä menetetään. Tämä sen sijaan, että uskaltaisimme tässä talossa ottaa askeleen kohti haittoja vähentävää politiikkaa, nähdä avuntarvitsijat kanssaihmisinä ja lopettaa huumehurskastelu. Huumeidenkäyttäjä on jonkun lapsi, jonkun vanhempi, veli tai sisko, ihminen, jonka elämä voi säästyä, jos me poliitikot alamme tehdä järkevämpää politiikkaa. Voimme valita, ovatko käyttöhuoneet jatkossa valvottuja tiloja vai päiväkotiemme pihoja ja ostoskeskustemme vessoja, kuten tänään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

14.30 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Päihderiippuvuus on Suomessa edelleen huonosti tunnistettu ja hoidettu sairaus, minkä vuoksi päihdeongelmista kärsivä jää helposti vaille tarvitsemaansa hoitoa ja oikeaa riippuvuusdiagnoosia. Tämä johtaa helposti tehottomaan hoitojatkumoon, jossa riippuvuussairauden sijaan hoidetaan siitä syntyneitä oireita. Onkin syytä havahtua siihen, miten puutteellisesti hoidamme yhteiskunnassamme tätä tautiluokiteltua sairautta. Päihdehoidon tavoitteena tulee olla raitis ja laadukas elämä sekä päihderiippuvuudesta toipuminen. Nykyinen päihdehoitojärjestelmä on keskittynyt pitkälti päihteiden käytön haittojen vähentämiseen eikä riippuvuudesta toipumiseen. Suomessa alle 25-vuotiaiden huumausainekuolemamäärät ovat Euroopan unionin maiden korkeimmat, ja tämä on nyt ollut se perustelu, jota tämän kansalaisaloitteen pohjalla on käy-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

tetty. Sinänsä on erittäin tärkeää, että tämä vakava ongelma tänne tuodaan keskusteluun. Suomi lukeutuu hyvin harvoin maihin koko maailmassa, jossa lainsäädännössä ei ole asetettu tavoitteita päihdehoidolle. Muissa Pohjoismaissa, joissa päihdehoitojen tavoite on kirjattu selkeästi täydeksi päihhteettömyydeksi, myös päihdekuolleisuusluvut ovat Suomen lukuja pienemmät.

Mutta sitten, puhemies, näistä käyttöhuoneista. Huumeiden käyttöhuoneiden haitat ja riskit ovat moninaiset, vaikka niiden kannattajat tuovat esiin lähinnä epärealistisia, positiivisia mielikuvia. Nimittäin käyttöhuoneet eivät vähennä huumeusaineiden ongelmakäyttöä, eikä ole edes näyttöä siitä, että ne vähentäisivät juuri näitä yliannostuskuolemia niissä valtioissa, joissa niitä on otettu käyttöön. Käyttöhuoneiden ympäristöön keskittyy rikoksia, häiriöitä ja huumekauppaa. Esimerkiksi maailman pisimpään käyttöhuoneita käyttänyt maa Sveitsi on pitänyt käyttöhuoneita alkaen vuodesta 86, ja maa on silti yksi korkeimmista huumeaddiktiomääristä kärsivistä maista Euroopassa. Sama pätee Espanjaan, missä addiktioiden määrä on suuri. Itse asiassa Sveitsin huumekuolemat jopa lisääntyivät käyttöhuoneiden käyttönoton jälkeen 80-luvulta 90-luvun puoliväliin. [Juho Eerola: Ohhoh!] No, Suomea lähellä olevista maista Norja aloitti käyttöhuonekokeilut vasta sen jälkeen, kun huumekuolemat olivat jo kääntyneet laskuun. Norjalaistutkimus käsitteli Norjan huumekuolemia vuosina 2000–2019 eikä maininnut käyttöhuoneita merkittävänä tekijänä tai keinona laskea yliannostuskuolemia, eli käyttöhuoneita ei pidetty tässä mainitsemisen arvoisena keinona laskea huumekuolemia. Koko Euroopan tasolla käyttöhuoneita kärsivät yleisesti ottaen hyvin korkeista huumeaddiktioiden määristä. Hollannissa huumekuolleisuus on noussut koko seurantajakson aikana sen jälkeen, kun käyttöhuoneita on otettu käyttöön vuodesta 1994 alkaen, eli ajallisestikaan tämä odotettu hyöty ei tilastoissa näy. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Hollannissa on käyttöhuoneiden määrää jopa vähennetty selvästi, ehkä johtuen juuri näistä huonoista kokemuksista. En ole tässä väittämässä, että käyttöhuoneet välttämättä lisääisivät huumekuolemia, mutta väitän, että näyttöä ainakaan niiden hyödyistä huumekuolemien osalta ei ole.

Ongelmana on se, että käyttöhuoneet olisivat askel kohti voimakkaiden huumeiden lailistamista. Ne olisivat vahva signaali sille, että yhteiskuntana hyväksymme huumeiden käytön, eikä tällaista askelta tule kyllä kovin kevyesti ottaa. Kaikki keinot, joilla saatavuutta lisätään, kuten sormien läpi katsottu katukauppa käyttöhuoneiden edessä, lisäävät myös huumeiden käyttöä ja siihen liittyviä lieveilmiöitä.

Eräs tarkimmista käyttöhuonekokeiluiden raporteista on tehty Albertan provinssissa Kanadassa, ja siellä tulokset olivat hyvin selkeät: rikollisuus lisääntyi radikaalisti käyttöhuoneiden käyttönoton jälkeen, ja huoneiden ulkopuolella yliannostuskuolemat, sairaalahäilytykset, rikokset ja häiriöt lisääntyivät. Ja aivan kuten täällä jo aiemmin tuotiin ensimmäisessä puheenvuorossa esiin, niin huumekuolemat usein tulevat vasta tuntien jälkeen, jolloin henkilö on saattanut jo sieltä käyttöhuoneesta poistua ja kuolee kadulle. Käyttöhuone myös voi houkutella huumekauppaa, käyttäjiä ja rikoksia ympäristöönsä. [Juho Eerolan välihuuto]

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi totean, että hallitusohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota nimenomaan nuorten huumeidenkäytön ehkäisyyn, nuorten huumekuolemien vähentämisen toimenpiteisiin. Pidän erittäin tärkeänä, että hallitusohjelmakirjaukset toipumiseen tähtäävän lääkkeettömän hoidon lisäämisestä otetaan vakavasti ja huomioidaan asiakkaiden tarpeita vastaavat erilaiset vaihtoehdot päihdehoitomalleihin. Toivottavasti vihdoin saamme myös päihdehoidon vaikuttavuutta tutkittua. Tulokseksikaalla päihdehoidolla

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

ja päihdehoitojärjestelmällä voitaisiin saada myös huomattavia säästöjä ja helpotusta hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhoitohenkilöstön resurssipulaan sekä päihteiden tuomiin kustannuksiin muun muassa lastensuojelussa, poliisin työssä, tuomioistuimissa ja rikosseuraamusjärjestelmässä. Tässä asiakkaan valinnanvapautta on myös lisättävä, jolloin hän saa valita palveluntuottajan tarjolla olevista vaihtoehdoista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

14.36 Laura Meriluoto vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Huumeriippuvuus on aina inhimillinen tragedia. Se on sitä niin käyttäjille itselleen kuin heidän läheisilleen. Päihdepalvelumme eivät tällä hetkellä ole riittäviä ongelman laajuuteen nähden. Siitä kertoo muun muassa se, että huumeisiin kuolleiden lukumäärä oli vuonna 2021 Suomen mittaushistorian suurin. Tarvitsemme uudenlaisia tapoja tukea ja auttaa huumeiden käyttäjiä ja ennalta ehkäistä huumekuolemia.

Huumeiden käyttötiloista on keskusteltu paljon täällä pääkaupunkiseudulla, mutta tarve on alkanut enenevässä määrin näkyä myös esimerkiksi kotikaupungissamme Kuopiossa. Turvallisen käyttötilan tarpeesta on puhuttu sekä huumeiden käyttäjien että päihdetyötä tekevien tahojen keskuudessa. Julkisissa tiloissa, kuten kirjaston vessoissa, on huumeiden käyttö näkynyt esimerkiksi käytettyjen ruiskujen löytymisenä. Kirjastojen tai museoiden työntekijöillä ei ole välineitä kohdata ja auttaa päihdeongelmista kärsiviä henkilöitä. Siihen tarvitaan sosiaali- ja terveysalan sekä järjestökentän ammattilaisia. Tässä on yksi keskeinen syy käyttötilojen kokeilun mahdollistavalle laille. Niiden kautta voitaisiin tavoittaa sellaisia ihmisiä, jotka eivät muualta saa terveysneuvontaa ja ohjausta palveluihin.

Kysyin kuopiolaisella järjestökentällä työskenteleviltä etsivää päihdetyötä tekevilta henkilöiltä näkemyksiä käyttöhuoneen tarpeesta. Sain hyviä perusteluja kokeilun tarpeelle. Yksi niistä oli se, että kaikkein haastavimmassa tilanteessa olevien päihteiden käyttäjien luottamus yhteiskuntaan ja sen tukitoimiin on niin huono, että jo olemassa olevaa apua ei välttämättä edes pystytä ottamaan vastaan. Luottamusta rakennetaan pienin askelin, ja käyttöhuone voisi parhaimmillaan olla paikka, jossa yhteiskunnallista luottamusta voitaisiin huumeiden käyttäjien keskuudessa lisätä, ja heitä saataisiin ohjattua eteenpäin palveluissa. Myös esimerkiksi THL on suositellut käyttöhuoneitten kokeilua.

Tämä käsiteltävä kansalaisaloite on siis erittäin tärkeä, ja kiitän lämpimästi aloitteen laatijoita ja allekirjoittajia. Toivottavasti saamme käyttötilakokeilun pian etenemään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

14.39 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Käyttötilojen mahdollistaminen — keskustelu siitä tiivistyy tyypillisesti kysymykseen huumeiden käytön rangaistavuudesta. Aloitan siksi lainauksella: ”Kun verrataan keskenään sitä mahdollista etua, että rangaistavuus ilmeisesti erittäin harvoissa poikkeustapauksissa estäisi tulevan käyttäjän ryhtymästä huumausaineisiin, niihin haittoihin, joita rangaistuksesta saattaa seurata käyttäjälle, valio-kunta on asiaa perusteellisesti harkittuaan pitänyt tarkoituksenmukaisena, että käyttöä hallituksen esityksen mukaisesti ei säädettäisi rangaistavaksi.” Näin arvioi eduskunnan talousvaliokunta mietinnössään huumausainelaista vuonna 1971. Yhden arpomisen ja mui-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

den päätösten kautta silloisen hallituksen ja talousvaliokunnan linja lopulta hävisi, ja huumausaineiden käytöstä päädyttiin Suomessa rankaisemaan.

Haluaisin tällä historiakatsauksella kuitenkin muistuttaa, ettei dekriminalisaatio ole mikään uusi tai erityisen radikaali ajatus. Ylipäänsä se, että päihdeongelmiin tulisi tarttua sosiaali- ja terveyspolitiikalla eikä rankaisemalla, on vanha viisaus, vaikka Suomessa on nyt vuosikymmeniä hakattu päätä seinään moralistisella, asiantuntijatiedon ohittavalla linjalla. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Sen linjan inhimillinen hinta on karkea, monin tavoin. Suomi erottuu huumekuolematilastoissa karnealla tavalla, ja huumeisiin kuolee yhä enemmän nuoria. [Sheikki Laakso: Ei ihme viime hallituksen jälkeen!] Tämä on turha, vältettävissä oleva tragedia. Meidän pitää pystyä parempaan. Suomi tarvitsee humaania ja tutkittuun tietoon perustuvaa päihdepolitiikkaa. Valvotut käyttötilat olisivat yksi askel tähän suuntaan, rajallinen mutta tärkeä sellainen. [Sheikki Laakson välihuuto]

Kansalaisaloitteen laatijat ansaitsevat siksi kiitoksen. Valvotuilla käyttöhuoneilla, käyttötiloilla voidaan pelastaa ihmishenkiä. Ne tutkitusti tuovat ongelmakäyttäjät valvottuihin ympäristöihin, vähentävät huumekuolemia ja infektiosairauksia. Kallion Piritorin kupeessa asuneena tiedän, että jollei valvottuja käyttötiloja ole, niin sitten on valvomattomia käyttötiloja: yleisövessoja, rappukäytäviä. Valvottuja käyttötiloja ovatkin tämän kansalaisaloitteen ohella kannattaneet muun muassa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsingin kaupunki ja tuoreimpana Diakonissalaitos. Selvä enemmistö suomalaisista, lähes kaksi kolmasosaa, hyväksyy ne. Tämä on siitä samasta tutkimuksesta, johon edustaja Garedeu viittasi.

Suomen kansa on tässä aiheessa, päihdepolitiikassa, selvästi humanimmalla ja avarakatseisemmalla linjalla kuin edustajansa tässä salissa ja luottaa tutkimustietoon enemmän kuin tämä sali. Aloite käyttötilakokeilusta onkin varsin maltillinen, ja se perustuu vankkaan tietopohjaan. Perustelut ovat kattavat. Toivon, ettei sitä torpata tunnepohjalta, vaan pidetään mielessä se inhimillinen kärsimys, joita käyttötiloilla voidaan välttää.

Edustaja Hyrkkö kysyi kesäkuussa kirjallisessa kysymyksessään, aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin valvottujen käyttöhuoneiden kokeiluun oikeuttavan erillislain säätämiseksi. Ministeri Grahn-Laasosen vastaus kuului, ettei valvottujen käyttöhuoneiden kokeilusta ole erikseen linjattu hallitusohjelmassa, joten erillislainsäädäntö ei ole lainsäädäntösuunnitelmassa. Tämä aloite antaa mahdollisuuden korjata se asia. Toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ja tämä sali tarttuvat siihen. Toivon kaikilta käsittelyyn osallistuvilta avointa mieltä ja toivon, että järki ja sydän voittavat lopulta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

14.43 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Me tapaamme työksemme ihmisiä. Kun pidämme puheita, osallistumme paneeleihin tai vierailemme yleisötapahtumissa, kyse on kohtaamisesta. Meidän työtämme on kuunnella ja oppia ymmärtämään erilaisia kokemuksia. Se on tämän työn ydintä, mutta se on myös inhimillisyyden ydintä.

Puheenvuorot, paneelit ja tapahtumat eivät kuitenkaan tavoita kaikkia. Tässä yhteiskunnassa on valtava määrä ihmisiä, jotka jäävät marginaaliin ja jotka ovat pudonneet kaikkien turvaverkkojen lävitse. Mutta, arvoisa puhemies ja hyvät kollegat, meidän tehtävämme on kuulla myös heitä ja ymmärtää myös heidän kokemuksiaan. Itse asiassa ajattelen, että meidän tehtävämme olisi kuulla erityisesti näitä ihmisiä. Niin ei kuitenkaan tällä hetkellä tapahdu. Aivan liian usein marginaaliin jäävien ihmisten ääni jää kuulematta, ja se johtuu sii-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

tä, että sitä ei kuunnella. Kenties juuri sen vuoksi myös päihderiippuvuudesta käytävä keskustelu on usein sävyltään huomattavan surullista. Siitä puuttuu inhimillisyys huomattavan usein.

Arvoisa puhemies! Me puhumme tänään huumeiden käyttöhuoneista. Tämä ei ole ainoastaan tekninen kysymys, vaan tämä on myös inhimillisyyteen liittyvä kysymys. Kun puhumme käyttöhuoneista, puhumme ihmisistä. Puhumme ihmisistä, jotka ovat niin syväällä päihderiippuvuudessa, että sieltä ponnistaminen pois omin voimin on monelle mahdottomuus. Puhumme siitä, että Suomessa nuoret ihmiset kuolevat huumeisiin suhteellisesti useammin kuin muualla Euroopassa. Puhumme vanhemmista, jotka yrittävät epätoivoisesti auttaa huumeriippuvaista lastaan. Puhumme lapsista, jotka kasvavat aikuisiksi vanhempien riippuvuuden varjossa, ja puhumme nuorista, jotka olisi voitu pelastaa.

Hyvät kollegat! Tässä keskustelussa me puhumme ihmisistä, jotka yhteiskunta on syrjäyttänyt ja jotka politiikka on marginalisoinut. Näin ei voi jatkua. Tilalle tarvitaan tietopohjaista päätöksentekoa, aidosti vaikuttavia toimia ja inhimillisempää päihdepolitiikkaa. Muun muassa näistä syistä kannatan valvottujen käyttöhuoneiden pilotointia.

Arvoisa puhemies! Valvottujen käyttötilojen sijaan pistäminen tapahtuu tällä hetkellä niin sanotuissa epävirallisissa käyttöhuoneissa, jotka eivät ole millään tavalla hygieenisia, saati turvallisia. Meistä jokainen on varmasti nähnyt kuvia pääkaupunkiseudun julkisista vihreistä wc-tiloista, joiden lattiat ovat täynnä ruiskuja, lasinsiruja, likaisia neuloja ja verisiä papereita. Me olemme nähneet näitä kuvia, koska jalkautuvaa kohtaamistyötä tekevät ammattilaiset julkaisevat niitä säännöllisesti sosiaaliseen mediaan muistuttaakseen, että tällaista tämä on Suomessa vuonna 2023. [Sheikki Laakso: Ja ne kaikki muka häviäisivät?] Hyvät kollegat, tällaista tämä on, mutta vain siinä tapauksessa, että me annamme asian olla. Voimme kuitenkin päättää myös toisin.

Arvoisa puhemies! Esimerkkejä toisin tekemisestä löytyy kyllä, sillä maailmalla käyttöhuoneita on jo. Niitä on Euroopassa jopa 11 maassa, ja Euroopan ulkopuolella käyttötiloja on ainakin Kanadassa ja Australiassa. Keksinntö ei siis ole erityisen uusi eikä erityisen radikaali. [Juho Eerolan välihuuto] Kansainvälisten kokemusten perusteella voidaan vahvistaa, että käyttöhuoneet vähentävät huumehaittoja. On osoitettu, että samaan aikaan kun vaikutus käyttäjien terveyteen ja hyvinvointiin on positiivinen, eivät käyttöhuoneet hyvin suunniteltuina myöskään lisää huumeiden käyttöä tai rikollisuutta käyttötilojen läheisyydessä. Sen sijaan ne tekevät kaupungeista turvallisempia, kun neuloja löytyy harvemmin kaduilta ja puistoista.

Huumeiden käyttäjiä käyttöhuoneet ohjaavat psykososiaalisen avun piiriin, minimoivat yliannostuksesta johtuvan kuoleman riskin ja ennaltaehkäisevät veriteitse tarttuvien tautien leviämistä. Tämä on erityisen ajankohtaista sen vuoksi, että tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla jyllää hiv-epidemia, joka leviää pistämällä aineita käyttävillä henkilöillä. Epidemia tulee kalliiksi euroissa, sillä jokainen hiv-tartunta maksaa yhteiskunnalle arviolta 500 000 euroa, mutta epidemian korkein hinta maksetaan inhimillisenä kärsimyksenä.

Arvoisa puhemies! Helsingin kaupunki on vedonnut eduskuntaan jo vuonna 2019 ja toivonut erillislain säätämistä käyttöhuoneiden pilotoimiseksi. Helsinki perusti vetoomuksensa laajaan moniammatilliseen selvitykseen, jonka mukaan käyttötilat voisivat vähentää huumeiden käytöstä aiheutuvia terveyshaittoja, lisätä huumeiden käyttäjien terveystaitoja ja sosiaalista osallisuutta sekä vähentää huumeiden käytöstä aiheutuvia häiriöitä. Viime vuonna myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitos esitti suosituksenaan, että Suomeen tulisi säätää määräaikainen erillislaki, joka mahdollistaisi käyttötilojen kokeilun. Inhimillisyy-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

den ohella käyttötilojen puolesta puhuvat siis myös asiantuntijat ja tutkimus. Lisäksi käyttötiloja puoltaa laaja joukko kansalaisia, sillä tämä keskustelu käydään eduskunnassa siksi, että yli 55 000 ihmistä on allekirjoittanut kansalaisaloitteen valvotusta käyttötilasta huumeita käyttäville.

Arvoisa puhemies ja hyvät kollegat! Arviolta joka kolmas ihminen on päihderiippuvaisen läheinen. Se tarkoittaa, että tilaisuuksissa, joissa me pidämme puheita, osallistumme paneelieihin ja kohtaamme ihmisiä, paikalla on suurella todennäköisyydellä aina joku, joka tietää, että riippuvuus on sairaus, jota kukaan ei ole valinnut. Yhteiskunta on mahdotonta saada täysin huumeettomaksi, mutta sitä on mahdollista muuttaa inhimillisemmäksi.

Hyvät kollegat! Inhimillisyys kuuluu myös huumeiden käyttäjille. Käyttöhuoneiden pilotoinnin sallimisesta voimme aloittaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ehdimme tässä yhteydessä ottaa vielä seuraavan puheenvuoron, ja sitten palaamme tähän asiaan myöhemmin. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

14.50 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Meidän kansanedustajien keskuudessa on monia, jotka ovat joutuneet läheltä seuraamaan huumeongelmaa. Huumeongelma ja päihdesairaudet ovat vakava ongelma ja koskettavat laajasti suomalaisia.

Arvoisa puhemies! Huumeriippuvuus on vakava sairaus, ja jokainen huumeidenkäyttäjä on jonkun läheinen, jokainen ihminen on sairaudestaan huolimatta yhtä arvokas. Jotain pitää ilman muuta tehdä tälle ongelmalle. Käyttöhuoneet jakavat mielipiteitä, niin kuin tässä keskustelussa olemme jo kuulleet, mutta yksimielisyys tuntuu eduskunnassa olevan siitä asiasta, että jotain pitää tehdä ja hoitopääsyä pitää parantaa, ja se on tärkeää. Tärkeintä tietysti on, että mahdollisimman moni välttyisi kokonaan huumeilta, että mahdollisimman harva nuori päätyisi huumeekokeiluun. Tarvitaan perinteistä valistustyötä, koska meille tulee jatkuvasti uusia sukupolvia, jolla ei ole tietoa huumeiden ja ylipäättään päihteiden vaarallisuudesta, mikäli asiaa ei heille selkeästi kerrota. Valistukseen ja muuhun ennaltaehkäisyyn on ehdottomasti panostettava enemmän kaikilla tasoilla. Päihdesairaiden hoitopääsyä tulee parantaa.

Mielestäni lähtökohta pitää olla se, että yhteiskunnan ei tule millään tavalla antaa viestiä siitä, että huumeiden käyttö olisi jotenkin hyväksyttävää tai hyväksi. Huumeiden käyttöhuone olisi yhteiskunnalta eräänlainen käsien nostaminen pystyyn ongelmien edessä. Mielestäni edustaja Räsänen hyvin toi esille sen, miten faktatieto ja tutkimukset ja kansainväliset kokemukset kertovat siitä, että näiden käyttöhuoneiden kautta ei välttämättä saavuteta niitä voittoja, joita ehkä kuvitellaan saavutettavan. Hoitopääsyn parantaminenhan ei vaadi erikseen käyttöhuoneita, huoneita, joissa saa luvan kanssa käyttää huumeita eli harjoittaa tällä hetkellä lainvastaista toimintaa. Voimme parantaa hoitopääsyä muilla tavoin ja tavoittaa näitä piikkihuumeiden käyttäjiä myös eri yhteyksissä, esimerkiksi huume-neulojen vaihtopisteissä ja sitten vaikkapa tällaisissa liikkuvissa klinikoissa, joita esimerkiksi kotikaupungissani Oulussa on käytetty ja tavoitettu näitä piikkihuumeiden käyttäjiä.

Kun asiasta keskustellaan, on ilman muuta kuunneltava myös niitä, joita asia aivan erityisesti koskee. Yle julkaisi jutun, jossa todetaan, että käyttöhuoneet eivät saa kannatusta 20 vuotta huumeita käyttäneeltä Tuomakselta. Tuomas toteaa tässä jutussa, että hänen mielestään olisi järjetöntä käyttää rahaa siihen, että huumeidenkäyttäjille olisi erillinen huone, jossa käydä piikittämässä. Hän ei usko sen olevan toimiva ratkaisu vähentämään esimer-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

kiksi yliannostuksia. Hän toteaa: ”Suomessa suurin osa piikittää buprenorfinia ja käyttää sitten vielä rauhoittavia lääkkeitä. Mahdollinen yliannostus voi tulla vasta tuntien päästä, jolloin käyttäjä on jo poistunut käyttötilasta.”

Arvoisa puhemies! On totta, että huumeidenkäyttäjiä pitää pystyä paremmin tavoittamaan ja saamaan yhteiskunnan palveluiden piiriin, mutta huumeiden käyttöhuoneet antaisivat samalla yhteiskunnalta viestin huumeiden hyväksyttävyydestä ja näin pahentaisivat ongelmaa sen alkupäässä ja ennaltaehkäisyssä. Huumeiden käyttöhuoneet eivät todennäköisesti myöskään tavoita niitä ihmisiä, joilla ongelmat ovat jo lähtökohtaisesti kaikkein vaikeimmat. Pitää tosiaan keskittyä vahvemmin ennalta ehkäisemään etenkin nuorten ensimmäistä huumeekokeilua.

Iso muutos tarvitaan myös asenteissa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa huumesairaat ja päihdeongelmaiset tulee kohdata apua tarvitsevinä ihmisinä. Kotikunnassani Oulussa on ollut hyviä kokemuksia käytännöstä, jossa huumausaineen käyttörikokseen ensi kertaa syyllistynyt alle 25-vuotias ohjataan rangaistuksen sijaan hoitoon. Hoidon toteutumista seurataan, ja jos hoitajakso ei toteudu, käyttäjä siinä tapauksessa saa rangaistuksen. Nyt hyvinvointialue Pohde laajentaa tätä Hoito syytteen sijaan -toimintaa Oulusta koko hyvinvointialueelle ja nuorista kaikkiin ensikertalaisiin, jotka jäävät kiinni laittomien päihteiden käytöstä. Miksei laitettaisi voimavaroja tämän tyyppisiin palveluihin ja näihin edellä mainittuihin katuklinikoihin käyttöhuoneiden sijasta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.54.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.26.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Vornanen, olkaa hyvä.

15.26 Timo Vornanen ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite on arvokas demokratiaan kuuluva kansalaisvaikuttamisen muoto. Tämänkin nyt käsittelyssä olevan kansalaisaloitteen on allekirjoittanut yli 55 000 ihmistä. Aloitteessa ehdotetaan käynnistettäväksi lainvalmistelu huumausaineiden käyttötilakokeilun mahdollistamiseksi. Aiheena tällainen aloite jakaa niin eduskunnan kuin myös koko Suomen kansan ajatukset ja arvot vähintäänkin kahtia. Ymmärrän aloitteen pyrkimyksen ja sen hyvät puolet, mutta tähän asiaan sisältyy runsaasti myös ristiriitaisuuksia ja asioita, joita en voi päättäjänä hyväksyä.

Nykyisen lainsäädäntömme mukaisesti muun muassa huumausaineiden maahantuonti, valmistaminen, levittäminen, hankkiminen, hallussapito ja käyttäminen ovat rangaistavia tekoja. Avunanto kyseisiin tekoihin on rangaistavaa. Huumausaineiden käyttöhuoneet eivät ole nykyisen lainsäädännön mukaan mahdollisia. Tällaisen kokeilun aloittaminen vaatisi hallitukselta lakiesityksen, jossa nykyisin rikolliseksi määritellystä toiminnasta tehtäisiin laillista. Toivon, että niin ei käy.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Henkilökohtaisesti vastustan voimakkaasti yhteiskuntamme viemistä huumausaineet sallivaan suuntaan. Päättäjänä näen, että meidän tulee vahvistaa jo nyt yhteiskunnassamme valmiina olevia rakenteita ja hakea huumausaineongelmaan ratkaisua tätä kautta. Eli mielestäni rahaa tulee ohjata huomattavasti nykyistä enemmän terveydenhuoltoon, huumausaineiden käyttäjien hoitoonohjaukseen ja vieroitustoimintaan. Tämän lisäksi huumausainerikollisten kiinnijäämisriskiä tulee tuntuvasti lisätä lisäämällä turvallisuusviranomaisten resursseja. Tässä mielessä hallitusohjelman kirjaus poliisien määrän lisäämisestä on erittäin hyvä ja oikeansuuntainen.

Huumausaineiden vastaisessa työssä tulee kiinnittää erityistä huomiota poliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten tiedonhankintaan ja tiedustelutoiminnan resurssien turvaamiseen. Tieto on erittäin arvokasta, kun se on oikeanlaista ja sitä on riittävästi. Tiedonhankinta edesauttaa pääsyä kiinni huumausainekaupan rahoittajiin sekä maahantuonti-, valmistus- ja levittäjäportaaseen. Näin vaikutukset ovat parhaimmillaan koko maan laajuisia.

On huomattava, että huumausaineiden vastaisessa työssä narkomaanien hoitoonohjaus on vähintäänkin yhtä tärkeää ja arvokasta työtä kuin rikollisten kiinnijäämisriskin lisääminen. Näitä molempia osa-alueita tarvitaan, ja molempia täytyy vahvistaa huomattavasti, kun tarkoituksemme on vähentää Suomen huumausaineongelmaa.

Lainsäädännöllisten ongelmien lisäksi näen huumausaineiden käyttöhuoneet ongelmallisena siinäkin mielessä, että niiden toiminnan toteuttaminen vaatisi mahdollisesti kuntalaisten maksamaa verorahaa. Mielestäni on absurdi ajatus, että kuntalaiset kustantaisivat verorahalla tilan, jonne käyttöä varten kuljetettaisiin laittomia ja huumediileriltä hommatuja huumausaineita.

Arvoisa puhemies! Näen, että Suomeen ei pidä perustaa huumausaineiden käyttöhuoneita, vaan huumausaineiden vastaisessa työssä yhteiskunnan varat ja resurssit tulee ohjata jo yhteiskunnassamme valmiina olevien rakenteiden tukemiseksi. Voimavarat tulee ohjata nykyisen lainsäädännön mukaisiin terveydenhuollon sekä turvallisuusviranomaisten resursseihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

15.31 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Nuorten huumekuolemat on pysäytettävä, tästä olemme varmasti kaikki samaa mieltä. Ja on tärkeää, että tämä kansalaisaloite nostaa keskusteluun tämän tärkeän asian: meidän huumeidenkäytön ongelmat. Huumeiden käyttö ja kokeilu ovat yleistyneet Suomessa, ja huumekuolemat ovat olleet kasvussa koko 2000-luvun. Nuorten matalan kynnyksen palvelut ovat olleet vähissä. Myöskään työterveyshuolto tai kouluterveydenhuolto ei ole pystynyt vastaamaan päihdeongelmien hoidosta. Julkisella puolella hoitojonot ovat pitkät, ja niihin ei edes ole hoitopaikkoja esimerkiksi alaikäisten osalta. Olemme siis erittäin haastavassa tilanteessa olleet, ja ei ole ihme, jos osa nuorista on päätnyt tähän traagiseen tilanteeseen. Julkisella puolella hoitojonot ovat olleet pitkät, ja nuori, joka tarvitsee päihdehoitoa, ei voi odottaa hoidon alkamista useita kuukausia. Päihdeongelmat, tuen puute ja hoitoonpääsyn vaikeudet aiheuttavat perheille erittäin vaikeita tilanteita ja ovat johtaneet ja johtavat usein myös lasten huostaanottoihin. Päihdeongelmat syrjäyttävät nuoria myös koulutuspoluilta ja työelämästä. Tämä tilanne ei voi näin jatkua.

Huumekuolemat painottuvat Suomessa nuorempiin ikäryhmiin kuin muualla Euroopassa keskimäärin. Suomessa huumeisiin kuolevan keski-ikä on noin 34 vuotta, mutta kuten

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

olemme tilastoista nähneet, erityisen huolestuttava on alle 25-vuotiaiden kuolleiden määrä. Suomessa menehtyy joka viikko vähintään yksi nuori huumeisiin. Tämä on merkittävä asia. Tämä on suuri tragedia perheessä, lähipiirissä, opiskelukavereille, koulussa, ja tähän on välttämätöntä löytää ratkaisuja.

Meillä käsiteltiin nuorten huumekuolemia myös hallitusneuvottelujen aikana. Hallitusohjelmaan saatiinkin erittäin painavat kirjaukset siitä, että kiinnitetään erityistä huomiota nuorten huumeidenkäytön ehkäisyyn ja nuorten huumekuolemien vähentämiseen, ja tähän on varattu myös pysyvää rahoitusta. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ohjelma sisältää useita asioita, kuten muun muassa huumekuolemiin liittyvät toimenpiteet ja C-hepatiitin eliminoinnin. C-hepatiittihan leviää huumeiden käyttäjien välityksellä, ja jos me saadaan sieltä sitä poistettua, me pystytään vähentämään ja ehkäisemään siihen liittyviä komplikaatioita ja monia muita asioita. Hallitusohjelmassa on myös kirjaus terapiatakuusta. Se aloitetaan siis alaikäisistä ja nuorista, mikä sekin jo edesauttaa sitä, että me pystytään tarttumaan näihin ongelmiin aikaisemmin, koska mielenterveysongelmat ja päihdeongelmat, huumeongelmat, liittyvät usein toisiinsa. Ei voi olla myöskään niin, että jos tarvitsee apua mielenterveysongelmiin, niin päihdeongelma olisi sen este. Meidän pitää nähdä, että päihderiippuvuus on sairaus muiden joukossa, ja siihen pitää suhtautua vakavasti.

Arvoisa puhemies! THL on esittänyt tässä muutama päivä sitten keinoehdotuksia huumekuolemien pysäyttämiseksi, ja siellä on monia varteenotettavia keinoja. Tämän lisäksi meillä Onnettomuustutkintakeskus on käymässä jokaisen huumeisiin kuolleen nuoren yksilöllisen tilanteen läpi, ja me saadaan siitä erittäin hyvää tietoa jatkopäätösten tueksi. Nostan tässä THL:n keinovalikoimasta joitakin erittäin tärkeitä asioita, joita siinä on esitetty:

Ensinnäkin on avun hälyttämisen kynnyksen madaltaminen, niin että me ymmärretään se, että jos kaverilla on hätä, millä tavalla siihen voidaan ja pitää puuttua.

On erilaiset kampanjat, viestinnät, että me pystytään ehkäisemään huumeidenkäytön aloittamista, huumeidenkäyttöön puuttumista. Erityisen tärkeänä pidän tässä myöskin sosiaalista mediaa, ettei me ihannoida huumeidenkäyttöä. Huumeissa ei ole mitään positiivista, niissä on pelkkää negatiivista, voin sen sanoa. Olen itse toiminut päivystyspoliklinikalla yli 15 vuotta, ja yhdenkään nuoren tilanne ei ole millään tavalla glamouria, se on kaikkea muuta.

Poliisin kanssa tehtävä yhteistyö on nostettu tässä THL:n listauksessa esille, moniviranomaisyhteistyö — erittäin tärkeä. Meidän pitää tehdä koulun, poliisin, sosiaali- ja terveydenhuollon ja kodin välillä tiivistä yhteistyötä, niin että me tartutaan näihin ongelmiin ja ohjataan hoitoon varhaisessa vaiheessa. Hoitoonpääsyn parantaminen onkin yksi asia myös meidän hallitusohjelmassa, jossa on kiinnitetty siihen huomiota.

Huumeita käyttävien ihmisten terveysneuvonta, puhtaiden välineiden tarjonta: Silloin jos on huumeongelma, niin matalan kynnyksen palveluita pitää parantaa, laajentaa. Ja myöskin opioidikorvaushoitoa on saatava nuoremmille niin kuin vanhemmille ihmisille — se on yksi välivaihe myös toipumisessa — ja sitten myöskin tämmöistä naloksoni-, vasta-ainehoitoa lisättävä kentällä ja ylipäättänsä stigmaa vähennettävä tämän ympäriltä.

Huumeriippuvuus on sairaus muiden joukossa, ja meidän pitää tarjota apua, hoitoa. Meidän ei pidä nostaa käsiä ylös ja avata huumeiden käyttöhuoneita, se olisi myöntymistä sille, että me ei voida tälle asialle mitään, mutta me voidaan paljonkin tehdä. Tällä hetkellä tilanne on kestävä, ja meillä on paljon keinoja käytössä, mitä ei ole tehty, ja näitä pitää jatkossa edistää.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

15.39 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Päihdepolitiikassa on kyse kirjaimellisesti ihmishengistä. Siksi valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevien syyllistämisen sijaan tulisi miettiä, miten voimme parhaiten vähentää huumeista aiheutuvia haittoja ihmisten elämässä. Meidän tulisi kysyä: miten me voimme parhaalla mahdollisella tavalla auttaa päihteistä riippuvaisia saamaan apua?

Käyttöhuoneilla olisi monia tarkoituksia, mutta keskeisimpänä on se, että käyttöhuoneet mahdollistavat huumeita käyttävien ihmisten tavoittamisen ja ohjaamisen hoidon piiriin. Esimerkiksi hiv-tartuntojen määrä on lisääntynyt pääkaupunkiseudulla selvästi, ja kyse on nimenomaan pistämällä huumeita käyttävien tartunnoista. Käyttöhuoneet mahdollistaisivat näiden ihmisten tavoittamisen, puhtaiden pistovälineiden tarjoamisen ja tautien testaamisen. Useimpia terveydellisiä ongelmia on paitsi inhimillisempää myös edullisempaa ennalta ehkäistä kuin hoitaa jälkikäteen. Olisi pelkästään järkevää, että esimerkiksi etsivä päihdetyö pääsisi kohtaamaan huumeita käyttäviä ihmisiä riittävän ajoissa.

Kannatan lämpimästi, että lakimuutokseen käyttöhuoneita koskevan kokeilun osalta ryhdyttäisiin, esimerkiksi säätämällä erillislaki. Vaikka käyttöhuonekokeilu saataisiinkin mahdollistettua, silti on paljon muutakin tehtävää inhimillisemmän päihdepolitiikan puolesta. Esimerkiksi hoitopolun vieroituksesta kuntoutukseen pitäisi toimia nykyistä saumatomammin. Myös päihderiippuvaisten auttamisessa on hyvin pitkälti kyse resursseista.

Arvoisa puhemies! Nuoria kuolee Suomessa huumeisiin enemmän kuin muualla Euroopassa, ja yksikin kuolema on liikaa. Ajattelen, että täytyy oikeasti kysyä: toimivatko palvelut huumeita käyttävien osalta, ja miksi turvaverkot ovat pettäneet?

Paitsi päihdeongelmien hoitoon liittyvät palvelut myös kaikenlainen nuorten syrjäytymisen ja näköalattomuuden torjunta on tässä avainasemassa. Toivon, että meillä on rohkeutta kuunnella asiassa asiantuntijoita, kuten Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitosta. Toivon, että otamme askeleen kohti inhimillisempää päihdepolitiikkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

15.41 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Inledningsvis vill jag tacka alla som har initierat det här medborgarinitiativet om övervakade injektionsrum för narkomaner. Temat väcker en hel del starka reaktioner och det är väldigt viktigt att diskutera om den här saken, precis som vi gör här nu. Vi har konstaterat att målet är detsamma, att minska användningen och skadorna av det som droger förorsakar, men medlen, hur vi ska nå resultat, är helt klart olika.

Vi i SFP beslöt på partidagen 2022 att arbeta för att införa så kallade brukarrum eller injektionsrum i Finland. Det är i linje med SFP:s partiprogram, där målsättningen är att vi per 2025 har flera förebyggande åtgärder mot missbruk av narkotika. Också THL föreslår övervakade injektionsrum med kunnig personal som en åtgärd för att minska på de narkotikarelaterade dödsfallen. Erfarenheterna av injektionsrum har bland annat varit positiva i Norge.

Syftet med injektionsrum är att minska och förhindra narkotikarelaterade sjukdomar och dödsfall samt förhindra spridningen av infektionssjukdomar. Dessutom kan injektionsrum förbättra de offentliga rummens trivsel och säkerhet så att personer med allvarligt narkotikaberoende injicerar i rummen i stället för på offentliga toaletter, i parker, parkeringshallar

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

och andra offentliga rum. Via injektionsrummen kan man guida personerna som använder narkotika till social- och hälsovård, som exempelvis mentalvårdstjänster. Och ja, det här kräver förstås att det finns tillräckligt med kunnig personal inom social- och hälsovården.

Arvoisa puhemies! On todella hienoa ja varmaan myös aika luonnollista, että kaikilla on täällä yhteinen näkemys ja aito huoli siitä, että huumeilla on todella suuret haitat. Ollaan myös puhuttu vaikutuksista, nuorten huumekuolemista varsinkin. Meillä on kuitenkin vähän eri näkemys tässä salissa niistä keinoista, mitä meidän tulee käyttää, jotta vaikutukset ovat kaikkein suurimmat. Valistus ja laaja ennaltaehkäisy ovat todella tärkeitä, mutta meidän tarvitaan erilaisia keinoja. RKP päätti puoluekokouksessaan vuonna 22 tehdä työtä sen eteen, että käyttöhuoneet otetaan käyttöön Suomessa. Tämä on myös linjassa RKP:n puolueohjelman kanssa, jossa todetaan, että aiomme ottaa käyttöön ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä ehkäisemään huumeiden väärinkäyttöä vuoteen 2025 mennessä.

Hallitusohjelmassa todetaan, että kiinnitetään erityistä huomiota nuorten huumeiden käytön ehkäisyyn ja nuorten huumekuolemien vähentämiseen sekä arvioidaan erikseen hallituskauden aikana tarvittavat lisätoimenpiteet, ja niitähan on monia. Yhtenä ratkaisuna huumekuolemien vähentämiseen THL esittää käyttötiloja, joissa on läsnä osaavaa henkilökuntaa. Esimerkiksi Norjassa, josta täälläkin on puhuttu, valvotuissa käyttöhuoneissa ei ole tapahtunut yhtäkään yliannostuksiin johtanutta kuolemaa, vaan kaikki yliannostukset on tunnistettu ja hoidettu paikan päällä annettavalla nopealla tarpeenmukaisella vasta-ainelääkityksellä. Käyttöhuoneissa huumeita ongelmallisesti käyttävät voivat käyttää niitä turvallisemmin ja hygieenisesti terveydenhuollon työntekijän valvonnassa. Käyttöhuonekokeilusta saataisiin tärkeää tietoa siitä, miten palvelu vaikuttaa myös huumekuolemiin.

Kuten täällä on mainittu, niin vuonna 21 useampi kuin joka kahdeksas huumekuolema oli itsemurha. Käyttöhuoneiden tavoitteena on huumeita käyttävien ihmisten ohjaaminen esimerkiksi mielenterveyspalveluihin, ja kuten tässä toisella kotimaisella totesin, niin se työvoiman saatavuus on a ja o, että meillä myös hyvinvointialueilla on osajia tarpeeksi.

THL toteaa, että kattavilla palveluilla, riittävillä aukioloajoilla ja oikein sijoitettuna sekä huolellisesti toteutettuina valvotut käyttötilat todennäköisesti vähentäisivät huumeiden käytöstä aiheutuvia haittoja ja parantaisivat yleistä viihtyvyyttä ja turvallisuutta. THL:n politiikkasuositus on, että lainsäädäntöä tulisi muuttaa käyttöhuoneiden mahdollistamiseksi ja valvottuja huumeidenkäyttöhuoneita tulisi pilotoida. Nähdäkseni tämä olisi mahdollista tehdä esimerkiksi suurimmissa kaupungeissa, ehkä varsinkin täällä Helsingissä.

Yksi huumekuolema on yksi liikaa. On ensisijaisen tärkeää, että käydään laaja-alaista keskustelua, kuten mielestäni täällä nyt on myös tehty, ja pidetään laajoja kuulemisia sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Tulee kuulla tutkimusta, sosiaali- ja kaikkia muita viranomaisia, poliisia, terveydenhuoltoa, järjestöjä ja mielellään myös kokemusasiantuntijoita, jotka pystyvät kertomaan tästä lähemmin. Huumeriippuvuus on sairaus, ja tähän tulee suhtautua vakavasti. Valvotuissa käyttöhuoneissa pystyttäisiin jäljittämään esimerkiksi uudet suonensisäisesti päihkeitä käyttävien keskuudessa leviävät hiv-tartunnat ja muut veri- ja sukupuoliteitse tarttuvat taudit, jotka kuuluvat tartuntalainsäädännön piiriin.

Ärade talman! Jag ser det väldigt viktigt att vi för den här diskussionen vidare och att man har en bred höranderunda i social- och hälsovårdsutskottet och att man tar det här ur ett väldigt brett perspektiv. Varje drogrelaterat dödsfall är ett för mycket, och vi ska ta det här på

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

allvar och vi ska göra det vi kan göra för att minska på de drogrelaterade sjukdomarna. Och det här är inte bara ur ett ekonomiskt perspektiv, utan också ur ett mänskligt perspektiv för narkomaner och deras anhöriga. — Tack, kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

15.49 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Minun sukupolveni ja minä olemme aika onnekkaita. Me olemme saaneet kasvaa maassa, joka on vauraampi kuin koskaan aikaisemmin, jossa on laadukas koulutusjärjestelmä ja joka on yhä yksi maailman turvallisimmista ja onnellisimmista valtioista. Samaan aikaan minun sukupolveni ja minä olemme kasvaneet maahan, jossa nuorten huumekuolemien määrä on räjähtänyt käsiin ja jossa mielenterveyden haasteista on tullut uusia kansantauteja.

Arvoisa puhemies! Päihdepoliittista muutosta vaaditaan tänä päivänä monien toimijoiden toimesta, ei ainoastaan ”radikaalien nuorten” tai ”pössyttelijöiden”. Olen siitä valtaisan kiitollinen, sillä tämänkin kansalaisaloitteen myötä samalla eduskunnalle tarjoutuu mahdollisuus käydä toivottavasti tutkittuun tietoon pohjautuvaa keskustelua paitsi päihdehaittojen myös kuolemien vähentämisestä.

Valvotut käyttöhuoneet ovat paikkoja, joissa päihitteitä on mahdollista käyttää turvallisemmin ja valvotusti, paikkoja, joissa tarjotaan terveysneuvontaa ja ohjausta sekä voidaan tavoittaa myös heidät, joita tavanomainen sote-palvelu ei valitettavasti saa kiinni. Parhaimmillaan, kuten kansainvälisistä kokemuksista nähdään, käyttöhuoneet voivat myös estää huumekuolemia vähentäen yliannostusten riskiä ja veriteitse tarttuvia infektioita.

Täällä salissa on tänäänkin käyty keskustelua siitä, voidaanko Suomen tilannetta verrata muihin maihin erityisesti myrkytyskuolemien osalta, ja valitettavasti, arvoisat edustajat, vaikka tänä päivänä tilanne olisi toinen, mikään ei tarkoita, etteikö Suomeen voisi rantautua samanlaisia huumemarkkinoita, samanlaisia opioideja ja samanlaisia synteettisiä päihitteitä kuin muissa maissa tänä päivänä jo runsaammin nähdään.

Arvoisa puhemies! Selvää on se, että jatkossakin ensisijaista on vähentää päihderiippuvuuksien määrää ja toteuttaa parempaa, vaikuttavampaa ja inhimillisempää päihdepolitiikkaa. Se tarkoittaa esimerkiksi nopeampaa hoitoonpääsyä. Se tarkoittaa enemmän ja laadukkaampia korvaushoitoja, opioidien vasta-ainejakelua sekä avun piiriin hakeutumisen esteiden poistamista. Valvotut käyttötilat eivät ole vastoin mitään näistä, päinvastoin ne ovat juuri omiaan täydentämään huumehaittoja vähentävää toimintaa.

Olen kiitollinen siitä, että eduskunnalla on, kuten jo todettu, mahdollisuus nyt toimia oikein ja valita lähteä edistämään päihdepolitiikkaa, joka perustuu nimenomaisesti tietoon, tutkimukseen ja ihmisten kokemuksiin — ei ummehtuneisiin ennakkoluuloihin tai asenteisiin, joita me olemme suomalaisessa päihdepolitiikassa tottuneet jo vuosikymmeniä näkemään. Ei siis pidä sulkea silmiä ongelmilta tai riippua kiinni oletuksissa vaan tarjota toivoa ja apua ennen kaikkea heille, jotka sitä kaikista eniten tarvitsevat.

Siksi lämpimästi kannatan tätä kansalaisaloitetta ja käyttöhuoneiden kokeilua, ja näin tekee myös onneksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, jota toivon, että me täällä päättäjinä myös kollektiivisesti voimme kunnioittaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

15.52 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Somelääkäri Atte totesi viime viikolla omissa sosiaalisen median kanavissaan: ”Sota huumeita vastaan on hävitty, ja huumeet voittivat.” Aika pysäyttävää. Meidän onkin poliittisina päättäjinä tehtävä nyt kaikkemme, että me teemme sellaista politiikkaa, jolla ennaltaehkäistään ylipäätään huumeiden käytön aloittaminen ja tarjotaan myöskin päihdesairauteen ja sairastuneille apua ja tukea.

Pidän valitettavana, että asiasta vastaava ministeri Grahn-Laasonen on jo ottanut julkisuudessa kielteisen kannan käyttöhuoneisiin, vaikka kyseessä on yksi niistä keinoista, joita THL ja muutkin asiantuntijat ovat suositelleet. Grahn-Laasonen perustelee hyvin perinteiseen tapaan kielteistä kantaansa signaalivaikutuksella eli sillä, että huumeiden käytöstä tulisi käyttöhuoneiden myötä hyväksyttävämpää, ja tämä perustelu on kuultu tässäkin salissa jo useampaan kertaan keskustelun aikana. Kiitänkin kansalaisaloitteen tekijöitä siitä, että meillä on mahdollisuus käsitellä täällä tätä asiaa ja ottaa siihen myöskin kantaa.

Käyttöhuoneista on kansainvälistä kokemusta 1980-luvulta asti, eivätkä ne tutkitusti lisää huumeiden käyttöä, vaan vähentävät huumeiden haittoja. Käyttöhuoneet eivät yksin ratkaise mitään, mutta tiedämme jo asiantuntijatiedon pohjalta, että ne voivat olla myöskin pieni osa ratkaisua. Jokaisen, yhdenkin, kuoleman ehkäiseminen on arvokasta.

Konservatiivit ovat läpi historian vastustaneet kaikkea haittoja vähentävää politiikkaa juuri signaalivaikutukseen vedoten, myös esimerkiksi neulojen vaihtamista, jota tänä päivänä uskoakseni me kaikki täällä kannatamme. Meidän tulee tässä talossa perustaa politiikka tutkimustietoon eikä taikauskoa muistuttavien signaalien aistimiseen. Yksi syy Suomen huumekuolemien korkeaan määrään on se, että näin ei ole toimittu. Ennakkoluuloihin perustuva päätöksenteko maksaa ihmishenkiä.

Kannatan, arvoisa puhemies, tämän kansalaisaloitteen tavoitetta siitä, että käyttöhuoneita kokeillaan Suomessa. Nämä käyttötilat palvelevat erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevia, huumeita käyttäviä ihmisiä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt asiasta hyvän selvityksen viime kaudella, ja siinä ovat kaikki ne askelmerkit, joiden mukaan pääsemme eteenpäin, kun tämä kansalaisaloite toivottavasti hyväksytään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

15.55 Oskari Valtola kok: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen sanoma on hyvin tärkeä. Huumausainekuolemat ja muut haitat ovat olleet kasvussa jo koko 2000-luvun ajan. Kyseessä on äärimmäisen vakava kehityskulku, jonka pysäyttämiseksi tarvitsemme välittömiä toimia jo inhimilliseltä tasolta katsottuna. On olemassa näyttöä siitä, että käyttöhuoneet tavoittavat sellaisia syrjäytyneitä ja vaikeasti tavoitettavia ongelmallisesti huumeita käyttäviä henkilöitä, jotka pistävät huumeita kaduilla ja muissa julkisissa tiloissa.

Huumeiden käyttöhuoneiden ensisijainen tavoite on vähentää kuolleisuutta ja sairastuvuutta tarjoamalla huumeiden pistokäyttöön turvallisempi ja hygieenisempi ympäristö. Niiden tavoitteena on myös tarjota ohjausta turvallisempiin käyttötapoihin ja ohjata käyttäjiä muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Näytön perusteella käyttötilat siis tavoittavat marginalisoituneempia suonensisäisesti huumeita käyttäviä, ja pitkäaikaistutkimuksen mukaan valvottujen käyttötilojen käyttäminen on yhteydessä huumeita pistävien henkilöiden matalampaan kokonaiskuolleisuuteen. On totta, että Suomessa tällä hetkellä

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

huumausainekuolemat liittyvät pääasiassa pidempivaikutteiseen buprenorfiiniin, mutta on suuri ja todellinen riski, että tilanne muuttuu, jos fentanyyli nopeammin vaikuttavana oipiaattina valtaa markkinoita. Tähän meidän tulisi varautua jo etukäteen.

Suomessa ei vielä toistaiseksi ole huumeiden käyttöhuoneita, mutta niiden käyttöönotolla voisi olla merkittävä vaikutus huumausaineiden pitkäaikaiskäytöstä johtuvien sairauksien ja kuolleisuuden vähentämisessä sekä ympäristöhaittojen pienentämisessä. Käyttöhuoneista löytyy positiivisia kokemuksia muualta Euroopasta. Käyttöhuoneiden käyttöönotossa on tärkeää kohdentaa käyttöhuoneet sellaisille alueille, joilla esiintyy eniten huumeiden julkikäyttöä ja joilla on eniten haasteita huumeiden kanssa.

On tärkeää muistaa, että ei ole olemassa turvallista huumeidenkäyttöä. Emme saa yhteiskuntana toisaalta antaa signaalia, että huumeidenkäyttö olisi hyväksyttävää tai turvallista. Sellaista viestiä me emme todellakaan antaisi auttamalla riippuvuussairauden kanssa heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilannetta säätämällä mahdollisuudesta käyttöhuoneiden perustamiseen. Lainsäädännöllisesti aloitteen toteuttaminen on vaikeaa mutta ei mahdotonta.

On hyvä muistaa, että tarvitsemme myös muita toimenpiteitä, ja siksi ehkäisevää ja korjaavaa päihdetyötä tulee kehittää kokonaisuutena.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.58 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että aloitettaisiin lainvalmistelu mahdollistamaan huumausaineiden käyttötilakokeilu. Toiveena esitetään, että sosiaali- ja terveysvaliokunta velvoittaa ministeriön käynnistämään lainvalmistelun asian ehdotuksen osalta. Aloitteessa todetaan sekin, että huumausaineiden hallussapidon ja käytön kriminalisointien on katsottu estävän käyttötilojen kokeilun ja vakiinnuttamisen Suomessa. Käytännössä siis huumausaineiden käytön ja hallussapidon kriminalisoinnista tulisi luopua käyttöhuoneiden mahdollistamiseksi. Järjetön ajatus.

Aloitteen tueksi oli teetetty selvitystyö, jossa oli myönteiseksi kirjattuja kohtia kaikkiaan seitsemän. Huomionarvoista oli se, että noin kattava hoitotyö, terveysneuvonta ja kaikki testaaminen vaatii henkilöresurssien lisäksi riittävästi toimitiloja. Mikä koulutustaso olisi riittävä käyttöhuoneen hoitajalla? Tulisivatko käyttöhuoneet hyvinvointialueiden vai kuntien alaisuuteen? Millä hoidetaan resurssipula?

Arvoisa rouva puhemies! Neljän lapsen äitinä en osaisi riemuista siitä, jos lapseni olisi jäänyt huumeekoukkuun ja hän saisi piikittää itseensä puhtaalla neulalla hoitajan avustamana ainetta, jonka hän olisi hetkeä aikaisemmin hommannut satunnaiselta välittäjältä kulman takaa. Hoitaja siis valvoisi, että piikittämiset tapahtuisivat turvallisesti, mutta kuka huolehtii hoitajan turvallisuudesta, kun psykoottinen asiakas tulee sisään? Entä mitä tapahtuu, kun asiakkaan perässä tiloihin tulee aggressiivinen huumekauppias, jolle kyseinen asiakas on jäänyt velkaa? Onko seuraava vaatimus palkata paikalle järjestyksenvalvonta, vai oletetaanko poliisin partioiden päivystävän lähialueilla siltä varalta, että tulee hälytys?

Käyttöhuoneiden asemointi kaupunkeihin ja kuntiin ei ole ongelmatonta. Kuka haluaa käyttöhuoneen naapuriinsa? On sanomattakin selvää, että kyseisten huoneiden ympärillä pyörii epämääräistä porukkaa, vaikka aloitteessa toisin väitetäänkin. Toiset ostavat kamaa, ja toiset sitä myyvät. Entä kuinka sijainnilla varmistetaan pelastajien nopea perilletulo, kun asiakkaaseen piikitetty aine ei olekaan niin puhdasta kuin kauppias on väittänyt ja asiakas alkaa kouristella ja mennä tajuttomaksi? Ehtiikö se yksi hoitaja testata sekä aineet että hen-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

kilön, elvyttää, hälyttää ambulanssin, suojata selustansa ja auttaa vieroitusoireittensa kanssa kamppailevaa seuraavaa asiakasta? Olisiko selvitystyössä pitänyt ottaa huomioon myös negatiiviset asiat?

Arvoisa rouva puhemies! Olen rikostutkijana kuulustellut huumausaineiden käyttäjiä. Kun käyttöhuoneista alettiin puhua, kysyin monelta, auttaisiko se heitä, että olisi kämppä, missä on aina henkilö, joka antaa puhtaan neulan ja avustaa pistämisessä. Jokainen, jonka kanssa asiasta keskustelin, halusi mieluummin hoitoa, joka varmistaisi irtipääsyn huumeista. [Jari Ronkainen: Juuri näin!] Työssäni sain muutamilta aineiden käyttäjiltä selontekoa siitä, kuinka paljon voi käyttää eri aineita ja miten niitä voi käyttää jopa cocktailina. Valitettavasti näitten muutamien laskelmat olivat kuitenkin pettäneet ja sen seurauksena oli yliannostus ja kuolema.

Yhteiskunnan tehtävänä on viestiä nuorille huumausaineiden vaarallisuudesta eikä kertoa julkkishenkilöiden jauhobileistä avoimesti. Huumeidenkäyttöön ei pidä kannustaa kehtään puhumalla viihdekäytöstä. Yli 30 vuoden poliisikokemuksella ja joidenkin mielestä ummehtuneella asenteella voin sanoa, että huumausaineisiin liittyy aina rikollisuutta. Aineiden saamiseksi henkilön täytyy rahan puuttuessa joko myydä itseään tai tehdä rikoksia, koska käytettävät aineet vaativat paljon rahaa.

Arvoisa rouva puhemies! Käyttöhuoneet eivät ole ratkaisu, kun halutaan auttaa huumeiden käyttäjää pääsemään irti aineista, eikä siihen auta myöskään mahdollinen huumausaineiden käytön dekriminialisointi, vaan meidän tulee tehdä kaikkemme huumeekoukussa olevien hoitoon pääsemiseksi maassamme: lisätä hoitopaikkoja ja helpottaa hoitoon pääsyä. Se on yhteiskunnallisesti kestävä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

16.04 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käymme tänään parhaillaan lähetekeskustelua kansalaisaloitteesta valvotun huumeiden käyttökokeilun laillistamisesta. On hyvä, että kansalaiset ovat aktiivisia ja lähestyvät meitä päättäjiä aloitteilla, joilla pyritään edistämään lainsäädäntöä. Kiitos siitä teille, hyvät kansalaiset.

Arvoisa rouva puhemies! En kuitenkaan voi edistää huumeiden käyttöä, ikävä kyllä, en edes sitä varten rakennetuissa valvotuissa tiloissa. En siis kannata tätä aloitetta. Uskon vakaasti, että paitsi että käyttöhuoneet tuovat mukanaan ongelmia, ne myös levittävät väärää signaalia yhteiskunnassamme. Sallimalla laittomien huumeiden käytön, vaikkakin valvotuissa tiloissa, lähetämme ristiriitaisen viestin nuorille ja yhteiskunnalle yleisesti. Kerromme heille, että huumeet ovat haitallisia ja laittomia, mutta samalla tarjoamme turvallisen tilan niiden käyttämiselle. Näin luomme vaikutelman siitä, että huumeiden käyttö on hyväksyttävää ja normaalia. Tämä vääristää huumeidenvastaista asennetta ja vaikuttaa negatiivisesti yhteiskunnan moraaliseen ja eettiseen käsitykseen. Samalla se voi jopa rohkaista nuoria kokeilemaan huumeita.

Itse ajattelen niin, että valvotut tilat eivät ratkaise huumeiden käytön perimmäisiä syitä ja taustalla olevia ongelmia, kuten turvattomuutta ja kriisejä tai luotettavien aikuiskontaktien puutetta kasvuiässä. Sen sijaan huoneet voivat luoda riippuvuutta näistä tiloista ja estää käyttäjiä hakeutumasta hoitoon ja kuntoutukseen. Nämä valvotut käyttötilat saattavat tarjota myös potentiaalisen kauppajoukon huumekauppiaille siellä, minne näitä huoneita rakennetaan. Tämä johtaisi todennäköisesti rikollisuuden kasvuun ja lisäisi osaltaan yhteiskunnallisia ongelmia.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Sen sijaan, että investoisimme näihin valvottuihin tiloihin, toivoisin meidän keskittävän käytettävissä olevat, jo nyt riittämättömät resurssit heille, jotka huumeet ovat jo valtaansa ottaneet. Tarjoamalla tukea ja hoitoa huumekoukussa oleville voimme auttaa heitä matkalla kohti terveempää ja itsestä vastuuta kantavaa elämää. Samalla voimme tehdä yhteistyötä viranomaistahon kanssa estääksemme huumeiden leviämisen yhteiskunnassamme.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka valvotuilla huumeiden käyttöhuoneilla tarkoitetaan hyvää, ne eivät ole moraalisesti oikea tapa lähestyä tätä ongelmaa. Keskittämällä voimavaramme ennaltaehkäisyyn, hoitoon ja huumeidenvastaiseen työhön riittävät resurssimme paremmin torjumaan tätä vakavaa ongelmaa. Näkisin, että näin toimimalla voimme suojella paremmin yhteiskuntaamme huumeiden haitallisilta vaikutuksilta, kuten nuorten huumekuolemilta, joiden torjuminen on jo hallitusohjelmassakin mainittu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

16.08 Susanne Päivärinta kok: Arvoisa rouva puhemies! Haluan muistuttaa tässä salissa ihan kaikkia siitä, että Suomessa alle 25-vuotiaiden huumekuolemien määrä on hälyttävä. Se on ollut sitä, se on ollut hälyttävä, jo vuosikausia. Mitä me olemme tehneet? Nyt on tehtävä. Nyt on asiaan puututtava voimallisesti ja ripeästi. Me olemme tänään kuulleet lukemattomia puheita siitä, että jokainen kuolema on liikaa, mutta niin se on.

Tiesittekö, että Suomessa tyypillinen nuoren huumekuolema tapahtuu hiljaisesti yöllä hengityslamaan? Tuolloin kuollaan yleisemmin pidempivaikutteisen buprenorfiinin ja rauhoittavien päihteiden ja alkoholin yhteisvaikutuksiin, eli sekakäyttöön. Silloin käyttöhuoneet eivät olisi ratkaisu. Silti tilanne Suomen huumemarkkinoilla voi muuttua nopeasti, ja kuten THL:kin toteaa, käyttöhuonepalvelu olisi tärkeä myös varautumisen kannalta. Käyttöhuoneilla voisi THL:n mukaan olla Suomessa merkittävä vaikutus huumausaineiden pitkäaikaiskäytöstä johtuvien sairauksien ja kuolleisuuden vähentämisessä, mutta tuolloinkin hoitoonpääsy ja hoitopolku olisi taattava.

Arvoisa rouva puhemies! Me tarvitsemme Suomessa siis monia toimia, jotta huumeista johtuvia haittoja voidaan ehkäistä ja ennen kaikkea jotta huumeiden käyttäjät, meidän nuoremme, saavat tarvitsemansa avun päästäkseen irti huumeista. Päihteiden käyttäjälle tulee mahdollistaa matalalla kynnyksellä pääsy vieroitukseen. Auttaviin palveluihin on saatava yhteys välittömästi. Tällä hetkellä niin ei ole.

On tärkeää ennalta ehkäistä huumekokeiluja ja lisätä tiedotusta nuorille siitä, miten tunnistaa yliannostustilanne, joita tapahtuu yleensä seurassa, nuorten keskuudessa. Tuolloin nuoret osaisivat hälyttää myöskin apua.

On tärkeää tarjota opioidikorvaushoitoa nuorille nykyistä paremmin. Se on monen päihdelääkärin toive ja suositus.

Matalan kynnyksen palveluiden varmistaminen ja edistäminen on niin ikään tärkeä keino.

Päihteisiin liittyvän syrjäytymisen ja mielenterveysongelmien vähentäminen sekä lasten ja nuorten suojelu vaativat nyt lisätoimia. Jokainen henkilö tulee kohdata yksilönä, omine palveluineen ja avun tarpeineen. Päihdesairaus esimerkiksi ei saa olla este siihen liittyvän tai jopa siihen altistavan mielenterveysongelman hoitamiselle, niin kuin tällä hetkellä on. Tähän tulee siis kiinnittää erityistä huomiota. Addiktiosta toipuminen on pitkä ja vaikea prosessi. Kyse ei ole siitä, etteikö huumeiden käyttöä haluaisi lopettaa. Monesti se vaatii monta retkahdusta. Se vaatii myös vertaistukea, ja sitäkin pitää antaa.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että kiinnitetään erityistä huomiota nuorten huumeiden käytön ehkäisyyn ja nuorten huumekuolemien vähentämiseen. Tähän on varattu myös pysyvä rahoitus. Lisäksi laaditaan toimintaohjelman tavoite tämän edistämiseksi.

Meidän nuoremme ansaitsevat nyt kaiken avun ja kaiken hoidon, ja meidän on toimittava nyt. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

16.11 Nasima Razmyar sd: Arvoisa rouva puhemies! On hienoa ja tärkeätä, että käsittelemme tänään täällä tätä tärkeää kansalaisaloitetta. Aivan kuten moni täällä tänään on todennut, jokainen kuolema on liikaa. Jokainen kuolema on tragedia ennen kaikkea nuorelle, joka menettää elämänsä ja tulevaisuutensa, mutta se on tragedia myös perheenjäsenille, ystäville ja läheisille. On selvää, että meidän keinot eivät ole tällä hetkellä riittäviä. Jos ne olisivat riittäviä, me emme olisi tässä tilanteessa. Näin ollen meidän täytyy kysyä itseltämme, mitkä ovat ne keinot, joilla me voimme estää näitä tragedioita, mitkä ovat ne keinot, joilla voimme estää nuorten huumekuolemia. Aivan, kuten täällä tänäänkin on todettu, Suomessa määrä on valitettavasti kasvanut jo 2000-luvulta alkaen, erityisesti alle 25-vuotiaiden osalta.

Valvotut käyttötilat huumeiden käyttäjille voisivat olla yksi keino. Kukaanhan ei täällä väitä, että se on se ainoa keino, ikään kuin tämän jälkeen sitten nostamme kädet ja sanomme, että tilanne on pelastettu. Päinvastoin, tarvitsemme erilaisia keinoja: tarvitsemme ennalta ehkäisevää työtä ja tarvitsemme juuri niitä työkaluja ja työmuotoja, joilla ohjaamme ihmisiä eteenpäin hakemaan hoitoa.

Meillä on valtavan paljon kansainvälistä näyttöä nimenomaan käyttötilojen osalta. Valvotut tilat toimivat, niihin tulevat yleensä sellaiset ihmiset, mitkä eivät välttämättä löydä mihinkään muihin palveluihin. On myös näyttöä siitä, että ne ovat turvallisia. Ne ovat turvallisia ja inhimillisiä ennen kaikkea käyttäjälle mutta myös ympäristölle. Toivon todella, että tutustutte myös päiväkotien pihoihin, koulujen pihoihin ja puistoihin, miltä ne aina maanantaiaamuisin todella näyttävät.

Helsingin kaupunki teki erittäin laajan selvityksen, ja siellä todetaan monia syitä, minkä takia nimenomaan meidän täytyy pilotinomaisesti ottaa näitä käyttötiloja, niin että näemme niiden tulokset ja sitä kautta sitten pystymme katsomaan, mihin tulevaisuudessa laitamme omat rahkeemme. Mutta tähän tarvitaan, arvoisa puhemies, erillislainsäädäntöä. Se, että kunnat näin ajattelevat ja kaupungit näin toivovat, ei valitettavasti riitä.

Joten toivon todella, että tälle kansalaisaloitteelle annetaan mahdollisuus ja annetaan mahdollisuus sille, että nimenomaan näiden kokeilujen kautta voimme katsoa, toimivatko ne Suomessa vai eivätkö ne toimi. Kansainvälisesti niistä on erittäin hyvää näyttöä. Jokainen kokeilu, jolla nuoren elämää pystytään pelastamaan, on sen arvoinen. Toivon todella, että tässä pystyisimme myös yhteisesti katsomaan, ovatko meillä kaikki työkalut ja kaikki keinot todellakin käytössä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

16.15 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos ensin kansalaisaloitteen tekijöille. Käyttöhuoneiden käytön kokeilu on ollut esillä jo jonkin aikaa täällä eduskunnassa

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

ja kunnissa, kuten edellinen edustaja totesi, ja olemme yrittäneet sitä täällä puskea eteenpäin muun muassa kirjallisin kysymyksin. Ministeri Lindén oli valmis asiaan tarttumaan, ja tuolloin teetetty virkamiesselvitys esittää muutaman vuoden mittaisen erillislain tekemistä, käyttöönottoa ja kokeilua. Valitettavasti useassa asiassa vaikuttaa siltä, kun tätä eduskunnan keskustelua kuuntelee, että ilmapiiri on vielä suurinta osaa suomalaistenkin mielipidettä konservatiivisempi. Toivottavasti tämän aloitteen kohdalla voimme todistaa toisin.

Huumausainekysymyksissä ylipäätään käydään Suomessa hyvin tunnepohjaista keskustelua, jossa tieto liian helposti sivuutetaan ja suljetaan silmät ongelmilta, kuten täällä nyt moni on todennut, Euroopan ennätysmäärältä nuorten huumekuolemia. Nuorten, alle 30-vuotiaiden huumekuolemat ovat jopa kaksi kertaa yleisempiä kuin liikennekuolemat tuossa ikäryhmässä. Kiitos median, aivan viime vuosina on saatu enemmän asiantuntijatietoon pohjaavaa päihdepoliittista ja huumausaineiden käyttöä koskevaa keskustelua myös julkisuuteen. Se, että pohjaamme keskustelun tutkittuun tietoon, auttaa meitä lopulta löytämään ne toimivat ratkaisut ongelmiin.

Arvoisa puhemies! Vihreissä siis lämpimästi tuemme käyttöhuonekokeilun saamista liikkeelle ja mahdollisimman nopeasti. Listaan nyt tiiviisti muutamia syitä tähän.

Tärkein syy on ehkäistä huumekuolemia ja infektiosairauksia. Käyttöhuoneiden avulla voitaisiin lisätä käyttäjien saamaa hoitoa, parantaa ohjausta kuntoutumismahdollisuuksiin. Heidän saamansa tuki ja tieto lisääntyisivät, huoneissa olisi mahdollisuus tartuntatautitestaukseen, haavan hoitoon, puhtaiden välineiden saantiin ja ammattilaisten kohtaamiseen matalalla kynnyksellä. Myös hygieniset olosuhteet erilaisten julkisten vessojen ja puskoiden sijaan ehkäisevät terveysongelmia.

Toinen syy onkin asukkailta tullut toive ympäristön siisteydestä ja turvallisuudesta. Käyttöhuoneet vähentävät ruiskuja ja neuloja kaduilta, puistoista, julkisista vessoista. Nyt lasten leikkipuistoissakin neuloja tulee vastaan, sillä näitä turvallisia paikkoja, rauhallisia pistopaikkoja, ei ole helppo löytää.

Kolmas syy on eettinen. Meidän tulee varmistaa, että hoidamme myös heikossa ja hauraassa asemassa olevia ihmisiä. Käyttöhuoneet parantaisivat käyttäjille suunnattujen palvelujen saavutettavuutta, tavoitettavuutta. Päihderiippuvuus on sairaus, ja huumeidenkäyttäjien joukossa on paljon syrjäytyneitä, joilla ei ole valmista kontaktia palveluihin. Heillä on pelkoja viranomaisia kohtaan, ja he ovat usein jo henkisesti ja fyysisesti huonossa kunnossa. Myös heillä on oikeus saada palvelua.

Nyt me näemme, että meidän tämänhetkiset palvelut eivät tavoita, me tiedämme keinon, joka on kansainvälisesti osoitettu eri kokeiluissa, että se toimii, ja minusta on eettisesti — täällä joku käytti, että tämä olisi moraalisesti huono esitys — eettisesti, moraalisesti vastuutonta olla ottamatta käyttöön keinoja, joista me tiedämme, että ne voisivat toimia. Meillä huumausaineiden hallussapitoa ja käyttöä koskevien kriminalisointien on katsottu tällä hetkellä estävän tämän työmuodon. Lainvalmistelussa tulee huomioida myös henkilöstön oikeudet ja mahdollisuudet työn hoitoon.

Neljäntenä syynä on talous. Talouden kannalta varhainen apu on aina edullisempaa kuin myöhäinen ja ennaltaehkäisy kustannustehokkaampaa. Asiantuntijat ovat laajasti yhtä mieltä siitä, että suomalaisen päihdepolitiikan tulisi rangaistusten sijaan painottua ehkäisevään työhön ja varhaiseen puuttumiseen. Myös Terveys- ja hyvinvoinnin laitos THL suosittelee käyttöhuonekokeilua.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Tarvitsemme Suomessa lisää inhimillistä, ennalta ehkäisevää päihdepolitiikkaa, jotta vähennämme niin koviin aineisiin siirtymistä kuin etenkin kärsimystä ja huumausainekuolemia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ronkainen.

16.20 Jari Ronkainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisaloitteessa esitetään huumausaineiden käyttötilakokeilua. Aloitetta perustellaan saavutetuilla hyödyillä huumausaineiden käyttäjille sekä häiriöiden ja ympäristöhaittojen vähenemisellä. Uskon, että aloitteentekijöillä on aito huoli huumeiden käyttäjistä sekä heidän turvallisuudestaan, ja haluan ankin esittää heille kiitoksen. Myös huumeiden käytöstä ympäristölle aiheutuvien kielteisten vaikutusten vähentäminen on tavoitteena hyvä.

Kansalaisaloitteessa on kuitenkin ongelma: huumausaineiden käyttö ja hallussapito on rikollista. Käyttötilojen perustaminen yhteiskunnan toimesta antaisi täysin päinvastaisen viestin siitä, että huumeiden käyttäminen edes jossain ajassa tai paikassa olisi hyväksyttävää. Huumeiden käytön ei kuitenkaan pidä olla koskaan eikä missään hyväksyttävää eikä suvaittavaa. Koska yhteiskunta on päättänyt, että huumausaineet ja niiden käyttö on rikollista, tulee niihin suhtautua juuri niin: nollatoleranssilla, kuten moni täällä on edellyttänyt monissa muissakin moitittavissa asioissa.

Huumeriippuvuus on vakava ja elämänlaatua rajusti huonontava tila. Se, että huumeiden käyttöä katsotaan vierestä ja annetaan sen tapahtua, ei ole inhimillistä, vaan siihen täytyy voida puuttua. Puuttumista ei ole käyttötilojen perustaminen ja käytön salliminen. Ei yhteiskunta tue mitään muutakaan sen laittomana pitämää toimintaa. Tämä pitää pitää kirkkaana mielessä. Voidaan jo kysyä, mikä on laitonta, jos se on käytännössä sallittua.

Hyvänä esimerkkinä varsin nurinkurisesta ajattelusta voidaan pitää tupakoinnin rajoittamista. Tupakka on vielä laillinen tuote, mutta tupakointia on rajoitettu jatkuvasti. Eduskunnassakin oli vielä 2010-luvun alussa tupakkakopit, joista tupakointi sittemmin siirtyi ulkotiloihin. Nyt eduskunta on jo savuton, mutta samaan aikaan pohditaan laittomien huumeiden käytön mahdollistamista.

Sen sijaan, että resursoitaisiin uutta kokeilua, tulisi mahdolliset varat siirtää terveydenhuollon matalan kynnyksen palveluihin. Hoitoonohjausta tulisi tehostaa viranomaisissa, jotka kohtaavat huumeiden käyttäjiä. Hoitojen tulisi olla myös velvoittavia ja valvottuja, jotta ne käydään tuloksellisesti läpi. Myös vankeinhoidossa huumausaineista vieroittumisen tulee olla aina yhtenä tavoitteena.

Haluan vielä painottaa, että huumeriippuvuus on tila, joka itsessään ei ole rikollinen mutta johon on päädytty rikosten kautta. Jokainen huumeriippuvainen ansaitsee tehokkaan avun ja puuttumisen tilanteeseensa, mutta huumausaineita ei pidä sallia eikä hyväksyä.

Arvoisa puhemies! En missään tapauksessa kannata kansalaisaloitteessa esitettyä huumausaineiden käyttötilakokeilua. Se on väärä signaali etenkin Suomen nuorisolle. Huumausaineiden käyttöön ja huumekuolemiin tulee puuttua. Sen täytyy tapahtua kuitenkin huumausainekaupan estämisellä ja siitä koituvilla ankarilla rangaistuksilla. Käyttörikoksiin tulisi myös sakkotapauksissa kuulua hoitoon ohjaaminen ja hoidon valvonta. Huumausaineriippuvaisten on myös päästävä hoitoon matalalla kynnyksellä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

16.24 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Onko Suomessa niin vakava huumeilanne, että täälläkin pitäisi olla huumeiden käyttöhuoneita? Tähän kysymyseen mielestäni pitäisi sosiaali- ja terveysministeriön ensin pystyä löytämään vastaus, ennen kuin lähdetään kansalaisaloitteen esittämälle tielle, jolla pyydetään ministeriöltä lainvalmistelua, jotta käyttötilakokeilu olisi mahdollinen. Uskon, että moni kansalainen kaipahtaa ajatustakin tilasta, jossa voitaisiin luvallisesti käyttää pistettäviä huumeita, sillä huumeet ovat maassamme vahvasti kriminalisoitu asia. Näin ajattelin myös itse, ehdottoman kielteisesti, mutta ajatteluni muuttui ymmärtäväisemmäksi sen myötä, kun sosiaali- ja terveysvaliokunta teki vuosi sitten matkan Kanadaan tutustuen siellä paikalliseen tapaan harjoittaa huume politiikkaa.

Ottawassa kuulin paikallisen senaattorin ja entisen poliisipäällikön Vernon Whiten kertomuksen hänen oman ajattelunsa muutoksesta. Vuosien ajan hän oli ammatinsa puolesta taistellut huumorikollisuutta vastaan pidättäen raukkoja ihmisraunioita, jotka tekivät sääliittäviä ja epätoivoisia rikoksia saadakseen päivittäisen huumeannoksen. Nämä raukat tulivat tuomituiksi vankilaan olemassa olevan lainsäädännön puitteissa. Vuosikymmenien aikana senaattori oli nähnyt, etteivät kovat rangaistukset parantaneet addiktiosta kärsiviä. Senaattori piti tärkeimpänä resursoida ennaltaehkäiseviä keinoja, joilla pyritään ehkäisemään erityisesti nuorten ajautumista huumeidenkäytön maailmaan. Tarvitaan realistista valistusta ja oikeaa tietoa siitä, miten huumeidenkäyttö vaikuttaa ihmiseen. Nuoret tarvitsevat ennen kaikkea välittämistä, mielekästä tekemistä ja itsetunnon vahvistamista, niin että ratkaisevana hetkenä osaa ja uskaltaa sanoa ”ei” huumeille.

Poliisi-senaattori totesi kääntyneensä käyttöhuoneiden kannalle siksi, että ne ovat Kanadan olosuhteissa inhimillisintä huume politiikkaa. Kanadassa huumeongelma on paha ja se koskettaa niin suurta määrää ihmisiä, että siellä on nostettu kädet pystyyn, sillä entiset keinot eivät enää auta. Senaattori kertoi ilahtuneena, että suosituimpien huumeidenkäyttöpaikkojen ympäristöt olivat tulleet turvallisemmaksi, kun käytettyjä neuloja ei virunut niille kuulumattomissa paikoissa, kuten lasten leikkipuistoissa.

Myös minä tutustuin erääseen Ottawan käyttöhuoneista, mikä oli siisti ja koruton rakennus. Klinikana toimintaa esitteli hoitoalan ammattilainen, joka pystyi valvomaan huoneessa tapahtuvaa toimintaa ja tarjoamaan apua, jos käyttäjä oli valmis lähtemään esimerkiksi vieroitushoitoon. Käyttöhuoneen peruserä oli tarjota hygieeninen ja turvallinen tila pistoksena käytettyyn huumeeseen. Jos siellä tapahtuisi yliannostus, apu olisi välittömästi lähellä. Kaikki tahot olivat tyytyväisiä saatuihin tuloksiin. Huume kuolemat olivat vähentyneet merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa esitetään sosiaali- ja terveysministeriölle ryhtymistä sellaisen lain valmisteluun, joka mahdollistaisi käyttötilakokeilun Suomessa. Mielestäni sosiaali- ja terveysministeriön pitäisi ensin selvittää, onko huumeongelma maassamme niin vaikea — verrattavissa esimerkiksi Kanadassa vallitsevaan tilanteeseen — että käyttöhuonekokeilu olisi tarpeellinen myös Suomessa. Päihde politiikan painopisteen pitää olla ennaltaehkäisevässä päihdetyössä ja hoitoon ohjaamisessa. Päihdemaailmaan juuttuneiden pelastaminen on vaativaa ja kallista. Mitä pitemmälle ja vaikeammaksi riippuvuus on päässyt, sitä vaativampaa ja kalliimpaa kuiville pääsy on.

On surullista, että vakavista päihde ongelmista kärsivien määrä kasvaa koko ajan Suomessa. Se tarkoittaa myös sitä, että ongelma koskettaa yhä useampaa perhettä ja heidän läheisiään Suomessa. On helpompaa osoittaa mustavalkoista joko—tai-ajattelua, kun päihdeongelma ei kosketa omaa lähipiiriä. Sitten kun päihdeongelma tulee omaan perheeseen,

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

ymmärtää, ettei yksinkertaisia mustavalkoisia ratkaisuja enää olekaan. Toivon, ettemme täällä eduskunnassa pidä pahassa huumeriippuvuudessa elävää ihmistä menetettynä tapauksena, jonka ongelman ratkomiseen ei kannata panostaa. Jokaiselle ihmiselle kuuluu jakamaton ihmisarvo ja ihmisarvoinen elämä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

16.29 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Tämä tärkeä kansalaisaloite käsittelee huumeiden valvotun käyttötilakokeilun mahdollistamista lainsäädäntöä muuttamalla. Mutta ennen kaikkea tämä aloite muistuttaa meitä päihdepolitiikkamme haasteista ja alleviivaa inhimillisen sekä humanin päihdepolitiikan tarpeellisuutta.

Kuten tässä on jo käynyt ilmi, niin asiasta puhuminen tässä salissa ei aina ole helppoa, vaikka huoli asiasta on yhteinen. 228 ihmistä kuoli huumeiden käytön seurauksena maassamme vuonna 2020. Se tarkoittaa yli neljän elämän päättymistä viikossa. Myös se, että me olemme Euroopan kärkimaita alle 25-vuotiaiden huumekuolemissa, ja se, että huumekuolemien määrä on tasaisesti kasvanut jo pitkään, ovat sellaisia tosiasioita, että kyllä meidän on tässä salissa kysyttävä, mitä me voisimme tehdä. Sen sijaan, että jäämme jumiin vanhentuneisiin käsityksiin ja toimintatapoihin, voisimmeko nojata vahvemmin tutkittuun tietoon ja ammentaa sieltä niitä käytänteitä, joilla me voimme vähentää huumeille menetettyjen ihmisten määrää?

Turvalliset ja valvotut käyttötilat olisivat oikeansuuntainen askel huumekuolemien vähentämiseksi. Käyttötilan kokeilun esteenä on kuitenkin nykyinen lainsäädäntömme, ja tästä syystä tämän salin panosta tarvitaan. On sanomattakin selvää, että mahdollinen lakimuutos on tehtävä hyvin huolellisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että meidät on valittu tänne auttamaan, ei osoittamaan sormella, myös niitä ihmisiä, jotka kamppailevat vaikean sairauden, addiktion kanssa. Kysymys ei ole ainoastaan heistä. Huumeiden käytön aiheuttama inhimillinen kärsimys koskee vahvasti myös huumeriippuvaisten perheitä ja muita läheisiä. Tarinat perheiden armoittomista taisteluista ovat joka kerta yhtä pysäyttäviä.

Käsittelyssä olevalle kansalaisaloitteelle on siis olemassa monella tapaa vahvat perusteet. Esimerkiksi THL julkaisi vuonna 2022 seitsemän suositusta kasvavien huumekuolemien ehkäisemiseksi, joista yksi oli juuri valvottujen käyttötilojen kokeilun mahdollistaminen. Käyttötilojen avulla pystytään tavoittamaan vakavasti huumeriippuvaisia ihmisiä, tarjoamaan oikeanlaista apua ja opastusta. Samalla valvottujen käyttöhuoneiden avulla voitaisiin vähentää tartuntatautien leviämistä ja huumeiden käyttöön liittyviä muita haittoja ja sairastavuutta. Tilojen avulla voimme vaikuttaa myös elinympäristöömme, siihen, missä huumeita käytetään, mistä piikkejä löydämme, kuten edustaja Mattila äsken puheessaan totesi.

Keskustelun aikana on nostettu muitakin päihdepoliittisia ratkaisuja, ja on selvää, että käyttötilat eivät yksinään ole vielä tae paremmasta päihdepolitiikasta. Haluankin nostaa esiin tässä kohtaa mielenterveyspalveluiden tärkeyden osana päihdepolitiikkaa ja monien muiden ongelmien ennaltaehkäisijänä. Ja kun puhumme nuorista, on tavattoman tärkeää rakentaa sellaista yhteiskuntaa, jossa jokaisen huomisessa on tarpeeksi toivoa.

Arvoisa rouva puhemies! Leimaamalla ja rankaisemalla me emme pysty huumehaittoja kitkemään. Ennakkoluuloja vähentämällä ja palveluiden saavutettavuutta parantamalla me saatamme siihen pystyä. Nyt on aika kääntää uusi sivu päihdepolitiikassamme ja vähentää

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

inhimillistä kärsimystä tutkittuun tietoon nojaamalla. Toivon, että tämä eduskunta edistää tätä kansalaisaloitetta yhtenä rintamana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus, poissa. — Edustaja Poutala.

16.34 Mika Poutala kd: Arvoisa puhemies! Ihailen suuresti edustaja Ohisalon lämmintä ja asiantuntevaa puheenvuoroa, ja siitä onkin hyvä ottaa meidän kaikkien mallia.

Mutta nyt sitten asiaan. Olen erittäin iloinen siitä, että tämä kansalaisaloite on tehty ja se on saanut näin kattavan kannatuksen. Sen taustalla oleva tarkoitus on varmasti meidän kaikkien mielestä kannatettava ja hieno, joten kiitos siitä kaikille allekirjoittaneille ja varsinkin aloitteen tekijöille. Samaan hengenvetoon onkin hyvä muistuttaa kaikkia siitä, että alle 25-vuotiaiden huumekuolemissa Suomi on valitettavasti sijalla yksi Euroopassa, joten asialle on pakko tehdä jotain ja mielellään pikaisesti.

Haluan tähän alkuun lyhyesti hieman tarkentaa ja ehkä jopa korjata kolmea kohtaa, jotka nousivat tässä kansalaisaloitteessa, kun tutustuin siihen:

Ensimmäiseksi aloitteessa sanotaan, että käyttötiloja suositellaan sen takia, että sillä voidaan ehkäistä opioidien yliannostuksia aikuisväestöllä. On kuitenkin hyvä ymmärtää, että Suomessa opioidien yliannostukset ovat vain hyvin pieni osa huumekuolemista, joten suhteutettuna hyötyyn tämä ei ole varmastikaan järkevin tapa. Tästä kohta hieman lisää.

Toisekseen aloitteessa todetaan myös, että käyttötilat eivät lisää huumekauppaa tai rikollisuutta lähiympäristössä. Norjassa Bergenin huumeita käyttävien hoito- ja vastaanottokeskuksen johtaja Hugo Torjussen sanoi haastattelussa, että olisi naiivia väittää, että lähialueilla ei ole huumekauppaa. Kyse on hänen mukaansa markkinamekanismeista: siellä, missä on ostajia, on myös myyjiä. Hän sanoi myös, että lähialueen asuntojen arvot ovat laskeneet. Hän jatkaa vielä kertomalla, että yleisin syy poliisikäynnille on se, että jollain kävijällä on ase tai puukko tai käyttäjien välillä ilmenee riitaa. Tämän lisäksi Bergenin alikulkutunneleista on tullut käyttäjien valtaamia avoimia huumekeskuksia, minne kukaan ei uskalla mennä — ei siis käyttöhuoneesta, vaan näistä alikulkutunneleista. On välttämätöntä ottaa turvallisuuskulma huomioon asiaa harkitessa.

Kolmanneksi aloitteessa sanotaan, että yli puolet suomalaisista on sitä mieltä, ettei myrkytyskuolemien estämiseksi tehdä tarpeeksi, ja tässä on ehkä se isoin ongelma tämän aloitteen suhteen. THL sanoi raportissaan, että käyttöhuoneet eivät välttämättä edes vähentäisi myrkytyskuolemia merkittävästi. Syy on nimenomaan siinä, mitä tänäänkin ollaan jo monta kertaa kuultu, että huumeidenkäyttökulttuuri on Suomessa erilainen suhteessa muuhun Eurooppaan. Suomessa myrkytyskuolemia aiheuttavat pitkävaikutteinen buprenorfiini ja keskushermostoa lamauttavien aineiden samanaikainen käyttö, jossa vaarallinen myrkytys tapahtuu hitaasti useiden tuntien kuluttua. Todennäköisesti henkilö olisi jo poistunut näistä käyttöhuoneista siinä vaiheessa. Muissa maissa pääasiallisia myrkytyskuolemien aiheuttajia ovat opioidit, kuten heroiini, ja vahvat synteettiset opioidit, kuten fentanyl, sillä niissä hengenvaarallisia tiloja aiheutuu nopeasti.

Mikä sitten voisi olla parempi ja kustannustehokkaampi ratkaisu? THL:n raportissa on yhteensä kahdeksan kohtaa, ja monet niistä olisi helppo ottaa käyttöön nopealla aikataululla, ja näin saisimme asiaan saman tien apua. Palveluiden saatavuutta pitää parantaa ja kynnystä madaltaa. On hyvä muistaa, että päihderiippuvuus on oikeasti sairaus. On todella vahingollista syyllistää käyttäjiä. Käyttäjien luottamusta yhteiskunnan apuun tulisi vahvistaa ja ennemminkin tulisi löytää yhdessä toimivat keinot päästä eroon huumeista. Liikkuvaa

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

terveysneuvontaa ja esimerkiksi kadulle jalkautuvaa ja etsivää työtä pitäisi lisätä. On mentävä sinne, missä käyttäjät ovat. Lisäksi on olemassa lääke nimeltä naloksiini, joka auttaa yliannostuksen hetkellä. Tällä hetkellä sen antaminen esimerkiksi jalkautuvalle työntekijälle ei ole lain mukaan sallittua, saatikka sitten käyttäjille tai heidän läheisilleen. Sen avulla voisimme kuitenkin pelastaa ihmishenkiä yliannostuksen kohdatessa.

Arvoisa puhemies! Nykyinen päihdehoitojärjestelmä on keskittynyt pitkälti päihteiden käytön haittojen vähentämiseen eikä riippuvuudesta toipumiseen. Muissa Pohjoismaissa, joissa päihdehoitojen tavoite on täysi päihdeettömyys, ovat päihdekuolleisuusluvut huomattavasti Suomen lukuja pienemmät. Hallitusohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota nuorten huumeidenkäytön ehkäisyyn ja nuorten huumekuolemien vähentämisen toimenpiteisiin. Pidänkin tärkeänä, että hallitusohjelmakirjaukset toipumiseen tähtäävän lääkkeettömän hoidon lisäämisestä otetaan tosissaan. Valtion rajallisilla resursseilla ei voi sovia sinne tänne. Siksi onkin keskityttävä hyväksi havaittuihin keinoihin ja laitettava panoksia sinne, missä ne saavat vaikuttavaa tulosta aikaiseksi. Emmehän halua pelastaa vain muutamia, vaan käyttää rajatut resurssimme niin, että voimme auttaa mahdollisimman monia ihmisiä. [Marko Kilpi: Hieno puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Mikkonen.

16.39 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ensin haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen tekijöitä. On todella tärkeää, että me puhumme täällä siitä, miten me voimme toisaalta ennalta ehkäistä huumeiden käyttöä ja toisaalta auttaa niitä ihmisiä, jotka ovat vakavasti huumeriippuvaisia ja myös niitä kaikkein riippuvaisimpia ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevia.

Me kansanedustajat emme millään pysty syvällisesti perehtymään kaikkiin asioihin, joista olemme täällä salissa päättämässä. Ja silloin kun me muodostetaan niistä mielipidetä, niin siihen vaikuttavat tietysti monet asiat, myös erilaiset tunteet, mutta myös se tieto, mitä meillä on asiasta saatavissa. Tietysti mitä enemmän on tietoa olemassa, niin sen helpompi on tehdä päätöstä. Itse ajattelen, että tässä tapauksessa päätöksenteko on siinä mielessä hyvinkin helppoa, että asiantuntijat hyvin laajasti tukevat tätä kansalaisaloitteen ehdotusta huumausaineiden käyttötilojen kokeilun mahdollistamasta laista. Me tiedämme myös, että esimerkiksi Helsingin kaupunki haluaisi tällaista kokeilua tehdä, mutta tällä hetkellä todellakin meidän lainsäädäntömme ei sitä mahdollista, ja sen takia olisi tärkeää, että me voisimme tällaisen mahdollistavan kokeilulainsäädännön tehdä, jolloin saisimme myös omakohtaista tietoa siitä, miten nämä valvotut käyttöhuoneet vaikuttavat.

Meillä on toki tutkimusta muista maista, mutta osittain tietysti meidän tilanteemme on vähän erilainen, niin kuin tässä on tänään monissa puheenvuorossa nostettu esiin, mutta toisaalta me myös tiedämme, että meidän tilanteemme esimerkiksi niiden huumausaineiden suhteen, mitä meillä täällä käytetään, voi muuttua.

Itse ajattelen niin, että jos mietitään, että tätä aloitetta tukee niin Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL kuin viime kaudella sosiaali- ja terveysministeriön valmisteleva laaja selvitys, samoin kuin Helsingin kaupungin oma selvitys, ja ne ovat kaikki päätyneet näitten valvottujen käyttöhuoneiden kokeiluun, niin pidän tärkeänä, että tämä todellakin mahdollistettaisiin. Sen kokeilun jälkeen tietysti saisimme vielä entistä enemmän tietoa. Myös ne monet toimijat ja monet järjestöt, jotka työskentelevät huumeriippuvaisairaiden kanssa, tukevat tätä aloitetta — esimerkiksi Diakonissalaitos, joka on tehnyt vuosia etsivää ja

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

jalkautuvaa katutyötä viettäen kymmeniä tunteja viikossa mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivien ihmisten kanssa.

Niin kuin tässä keskustelussa on tullut esiin, Suomessa nuorten huumekuolemien määrä on hälyttävä. Suomi on yksi maita, joissa nuorten huumekuolemien määrä on kaikkein korkeimpia, ja tietysti on selvää, että meidän täytyy tehdä toimia niiden vähentämiseksi. Nyt puheessa olevat käyttöhuoneet on yksi asiantuntijoiden suosittama keino, joka tulisi ottaa käyttöön, mutta totta kai meidän täytyy tehdä paljon muutakin. Esimerkiksi THL on suositellut lukuisia muitakin keinoja. Se, että me mahdollistaisimme käyttöhuoneet, ei tietenkään tarkoita sitä, että emme käyttäisi myös näitä muita keinoja, vaan nimenomaan me tarvitsemme laajan valikoiman keinoja, joilla voimme parantaa sekä hoidon saatavuutta että laatua, jotta voimme auttaa huumeriippuvaisuudesta kärsiviä ja voimme myös auttaa heitä irti tästä sairaudesta.

Lisäksi, totta kai, tarvitaan työtä sen eteen, etteivät nuoret alun perinkään ryhdy käyttämään huumeita, ja myös tässä on paljon tehtävää. Kaikkihan lähtee siitä, että me pystymme huolehtimaan siitä, että jokaisesta lapsesta ja nuoresta huolehditaan, jokaisella on myös sellainen näkymä tulevaisuuteen, joka kannattelee eteenpäin ilman, että joutuu erilaisiin päihdekokeiluihin ja sitä kautta mahdollisiin riippuvaisuuksiin ja hyvinkin vakaviin riippuvaisuuksiin.

Tässä salissa on mietitty myös sitä, millainen viesti se olisi, jos tällaiset käyttöhuoneet Suomessa sallittaisiin. Itse näkisin, että se olisi hyvin inhimillinen viesti. Se olisi viesti siitä, että me todellakin välitämme täällä jokaisesta ja haluamme auttaa myös niitä, joiden on ollut kaikkein vaikeinta saada apua ja päästä avun piiriin, ja sen takia toivon, että kansalaisaloite menestyy käsittelyssä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko, poissa. — Edustaja Laakso.

16.45 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän määrättyllä lailla tämän ajatuksen näitten käyttöhuoneitten sallimisesta, jos ajatuksena mietitään yksilöä. Mutta tätä yksilöä tärkeämpää mielestäni on kuitenkin se, millä tavalla me annetaan signaalia meidän toiminnasta, millä tavalla me taistellaan huumeita vastaan. Itse henkilökohtaisesti olen ollut aikoinaan elämänpolulla, missä kaveripiireistä aika useakin joutui näitten aineitten pauloihin, ja useammankin kaverin tiedän, jotka on näitten aineitten takia multien alle laitettu.

Nyt me kuitenkin tällaisella signaalilla annetaan viestiä vähän jotenkin niin, että okei, teillä on se ongelma ja me halutaan hoitaa sitä ongelmaa. Mutta sitten jotenkin minun on pakko sanoa, että minun mielestäni tuntuu vähän niin kuin lepsulta tämä toiminta sillä tavalla, että me oletetaan, että me tehdään nyt hyviä asioita ja me voidaan taputella itseämme olalle, kun me ollaan hoidettu tällaiset huoneet, vaikka todellisuudessa Suomessa kuitenkin... Tässä keskustelussa usein kerrotaan, että saadaan apua niille, jotka eniten sitä apua kaipaavat, jotka eivät ole sitä apua saaneet. Totuudessahan kuitenkin kaikki addiktiot, niin alkoholi- kuin huumeongelmatkin, ovat kiinni siitä, haluaako se yksilö ensinnäkään myöntää sitä, että hänellä on ongelma. Isäni ryyppäsi itsensä hengiltä reilu neljäkymppisenä ja koskaan ei tunnustanut olevansa alkoholisti. Sama ongelma on näitten huumeihmisten kanssa. Se apuhan saadaan välittömästi, kun se yksilö itsessään myöntää itselleen, että hänellä on ongelma ja haluaa siihen apua.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Jotenkin tuntuu tässä keskustelussa, että kun me tehdään nämä huoneet... Minä sanon, että henkilökohtaisesti minulla ei ole sellaista kauheata tarvetta edes vastustaa näitä huoneita, mutta minä en vain oikein usko tähän juttuun, koska määrättyllä lailla, jos verrataan näitä muista maista tulleita tietoja, nämä eivät oikein toimineetkaan niissä muissa maissa. Täällä puhutaan, keskustellaan, että meillä on huumekuolemia näin paljon. Puhutaan siitä vakavasta asiasta, mutta sitten jotenkin minä en ymmärrä, miksi me edes keskustellaan näistä vakavista asioista ja ongelmista samaan aikaan, kun me puhutaan vain tästä huumehuoneesta, koska nämä huumehuoneet tai piikittelyhuoneet eivät tule poistamaan sitä ongelmaa. Ei tämä ole lääke siihen meidän huumeongelmaan millään tavalla, siihen, ettei sitä ongelmaa syntyisi. Se on sanomatta selvää, että sen eteen on tehtävä töitä ihan tolkuton määrä, että me päästään tästä, ettei tule lisää huumeitten käyttäjiä. Mutta ei me näillä huoneilla vähennetä niitten huumeitten käyttäjiä.

Ja on turha kuvitellakaan, että meidän leikkipuistoista, wc:istä — meilläkin höyryveturin ympäristö Kouvolassa — ne piikit häviäisivät, kun tulevat nämä huoneet käyttöön. Näitä huoneita tulee käyttämään kuitenkin murto-osa siitä porukasta, jotka itseään piikittää.

Tänään tässä keskustelussa tuntuu... Minua ärsyttää tosi paljon se, että tässä liioitellaan niitten toimien hyvydestä, vaikka totuudessaan tämä on pikkiriikkisen pieneen ryhmään kohdistuva juttu. Ensinnäkin ne, jotka myöntävät, että heillä on ongelma, kaipaisivat edes jollain tavalla pikkasen apua. Ihan samalla lailla ne kaikki wc:t ovat täynnä niitä piikkejä jatkossakin, niin kuin on ollut.

Minun on pakko sanoa, että edellinen hallitus kuitenkin kaikkien puheitten perusteella... Viesti oli kuitenkin edelliseltä hallitukselta enemmänkin se, että mietoja huumeitakin voitaisiin hyväksyä ynnä muuta. Elikkä se tapa, millä tavalla me tällä hetkellä yhteiskuntana suhtaudutaan näihin huumeisiin, on aivan liian salliva. Minä en sitä kiistä, etteikö meidän oikeasti tarvitse antaa apua niille, jotka sitä apua tarvitsevat, mutta tämä tyyli ei ole nyt minun mielestäni ihan oikein. Me ei oikeasti pelasteta tätä yhteiskuntaa sillä, että me piikityshuoneita tehdään. Ja niin kuin sanoin aikaisemminkin, minä en näitä suoranaisesti vastusta, enkä pidä täällä pöntössäkään tätä puhetta sen takia, että vastustaisin näitä huoneita, vaan minä haluaisin ravistella teitä, että te ymmärrätte, että meillä on ihan muita ongelmia. Meillä on paljon isommat ne ongelmat, mihin meidän pitää ratkaisut löytää, eikä tällaisilla huonejutuilla niitä asioita korjata. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

16.50 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! En halua antaa sellaista signaalia, että huumeiden käyttö olisi vaaratonta ja hyväksyttävää missään olosuhteissa. Huumeiden käyttö on laitonta, joten en voi olla kannattamassa yhteiskunnan järjestämiä käyttötiloja. Tarvitaan laaja skaala muita toimia, joilla huumeista johtuvia haittoja voidaan ehkäistä. Palvelujen saatavuuden, varhaisen puuttumisen ja nopean hoitoonpääsyn on oltava kunnossa, ja juuri tätä tulee kehittää.

Huumekekeilut tai käyttö ei ole hyväksyttävää tai turvallista. Haluamme antaa johdonmukaisen signaalin siitä, että ei ole olemassa turvallista huumeiden käyttöä. Nuorten huumekekeilujen ennaltaehkäisyyn tulee panostaa. Hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että kiinnitetään erityistä huomiota nuorten huumeiden käytön ehkäisyyn ja nuorten huumekuolemien vähentämiseen. Tähän on varattu myös rahaa.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Kokoomus haluaa kehittää ja parantaa ehkäisevän ja korjaavan päihdetyön kokonaisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

16.52 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Ennen kansanedustajaksi tulemistä toimin poliisina yli 20 vuotta ja siitäkin jonkin aikaisen pätkän huumausaineiden kenttävalvontaryhmässä. Tänäkin aikana, minkä poliisina olen ollut, olen nähnyt, millä tavalla huumausaineongelma ja se maailma Suomessa on muuttunut ja — voisi, ikävä kyllä, sanoa — kehittynyt negatiivisella tavalla. Aineita on tullut koko ajan lisää, ja ne ovat paljon helpommin saatavilla. Oikeastaan saatavuus on historiallisen helppoa, ja senkin takia esimerkiksi lapset ja nuoret ovat erityisen vaarallisessa asemassa näitten asioitten suhteen.

Juurikin esimerkiksi tuon huumausaineiden kenttävalvontaryhmän toiminnankin kautta olen päässyt pureutumaan hyvinkin syvällisesti huumausaineiden maailmaan. Täälläkin on tänä päivänä hyvin useaan otteeseen todettu, että meillä Suomessa huumausaineiden käyttö eroaa hyvin paljon monesta muusta verrokista, millä tavalla ja minkälaisia aineita siellä käytetään, ja voin sen kyllä vahvistaa, että näin se asia on. Ne huumausainekuolemat, joita maailmalla käyttöhuoneilla on estetty, ovat pikemminkin opioidipohjaisia ja heroiinipohjaisia, joissa tapahtuu yliannostuksen kautta kuolema hyvinkin nopeasti. Niihin pystytään näillä käyttöhuoneilla kyllä puuttumaan. Mutta todellakin Suomessa sekakäyttö aiheuttaa sen, että kuolema tulee viiveellä ja se tulee hyvin useasti huomaamatta, esimerkiksi nukkuessa hengityslamaantumisen kautta. Näillä käyttöhuoneilla tällaisiin huumausainekuolemiin on hyvin vaikea puuttua. Tietysti aina välillä tulee jotain fentanyylitapauksia, että markkinoille tulee hyvinkin vaarallista ainetta liikkeelle, ja sitten näitä äkkikuolemia tulee, mutta ne ovat kuitenkin sitten aika marginaalisia edelleenkin, onneksi. Joten esimerkiksi tässä kansalaisaloitteessa mainittu huumausainekuolemien ehkäisy on kyllä pikasen kyseenalainen juttu. En usko, että me siihen hyvin merkittävällä tavalla pystyttäisiin puuttumaan.

Toinen asia on myöskin se, että hoitoahan meidän pitää näihin käyttöhuoneisiin kytkeä hyvin olennaisesti mukaan. Kuten me tiedetään, kyllä meidän päihdehoito on surkealla tollalla, ja senkin takia sellainen vaikuttava hoito, mitä näihin pystyttäisiin järjestämään, on myöskin hyvin epätodennäköistä. Varsinkin kun meillä tänä päivänä ei ole edes perusterveydenhuoltoon varaa kunnollisella tavalla, niin kyllä uskoisin, että kansalaistenkin suhtautuminen siihen, että nyt näiden käyttöhuoneiden yhteyteen panostettaisiin valtavasti varoja hoidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen, saattaisi olla aika ristiriitainen asia.

Uskon myös niin, että tällaiset käyttöhuoneet voisivat toimia ainoastaan isoimmissa kaupungeissa, ja puhutaan ihan oikeasti tämän maan isoimmista kaupungeista, tarkoittaen Helsinkiä, Turkuja ja Tamperetta, ja muissa kaupungeissa se olisi todennäköisesti kyllä sellaista toimintaa, joka ei olisi tuloksellista. Oikeastaan voisi sanoa, että tuommoisen kokeilun myötä voitaisiin saada ihan oikeata, konkreettista tietoa siitä, onko se edes näissä kolmessa kaupungissa sellaista toimintaa, jota on tarkoituksenmukaista sitten jatkaa. Itse olen sitä mieltä, että tässä voitaisiin kyllä jonkinlainen kokeilu tehdä, jos se on mahdollista lainsäädännönkin puitteissa, jolloinka saataisiin konkreettista tietoa, miten se toimii meidän olosuhteissa ja meidän kulttuurissa.

Tosiasia on, että nuorten huumekuolemat lisääntyvät koko ajan, ja oikeastaan aika huolestuttavallakin tavalla, ja asialle on ihan oikeasti tehtävä jotakin. Tänäkin päivänä, kenties

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

jopa tällä hetkellä, joku kuolee tässä maassa huumeisiin, ja se on äärimmäisen surullista ja traagista. Hallitusohjelmaan on merkitty juurikin nuorten huumausainekuolemien vähentämiseksi resursseja, ja tälle asialle kyllä tämä hallitus tulee tekemään toimenpiteitä, mutta olen kyllä sen tiedon pohjalta, mikä minulla on, sitä mieltä, että käyttöhuoneet eivät ole se oikea ratkaisu, varsinkin kun meillä se hoitojärjestelmä ei edelleenkään toimi niin kuin sen pitäisi toimia. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

16.58 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! En kannata liberaalia, sallivaa huume politiikkaa, sillä se antaa väärän viestin huumeiden sallittavuudesta. Pidän huumeiden käyttöhuoneita ajavaa kansalaisaloitetta sen moraalisten ongelmien lisäksi myös käytännössä epärealistisena.

Ensinnäkin huumehuoneet vaatisivat laajoja aukioloaikoja ja sitoisivat suuren määrän henkilökuntaa sote-alalta, jonka työntekijätilanne on jo nyt erittäin katastrofaalinen. Työntekijöiden kouluttamiseen ja työnohjaukseen pitäisi saada taas lisää rahoitusta. Ihmisten hoitamiseen ja auttamiseen kouluttautuneet ammattilaiset joutuisivat katsomaan tuhoavaa ja rikollista toimintaa vierestä ja hyväksymään sen.

Tämän lisäksi huumehuoneet heikentäisivät niiden lähiympäristöjen turvallisuutta ja viihtyvyyttä. Jotta piikityspaikoista olisi jotain hyötyä, niiden tietenkin tulisi olla siellä, missä käytetään julkisesti paljon huumeita. Nämä huumehuoneet leimaisivat tietyt asuinalueet ja eriarvoistaisivat alueita entisestään. Kuinka moni meistä haluaisi asua tai kasvat-
taa omat pienet lapsensa huumehuoneen vieressä? Tai haluaisitko olla töissä tai jopa perustaa oman kaupan, ravintolan tai päiväkodin huumehuoneen viereen?

Tiedämme, että huumeiden käyttö tuo mukanaan rikollisuutta ja erittäin brutaaliakin väkivaltaa, jopa henkilökuntaa kohtaan, tai huumemaaailmaan kuuluvaa velkojenperintää. Vakava ongelma olisi huumeidenkäyttöön liittyvän rikollisuuden kasaantuminen huumehuoneen lähiympäristöön. Huumehuoneiden ympäristö olisi huumeiden käyttäjille alusta ja paikka verkostoitua toisiin rikollisiin ja edistää huumeiden myyntiä ja saatavuutta.

Yli 25 vuotta huumausaineiden katuvalvontaa tehnyt ylikonstaapeli Janne Aro-Heinilä on todennut, että osa päihdeongelmallisista tulisi huumehuoneisiin vain piikittämään, ilman todellista halua parantua riippuvuussairaudesta.

Sen sijaan, että yhteiskunnan ja sote-alueiden niukat resurssit laitettaisiin siihen, että hoitajat katsovat vierestä huumeiden käyttöä antamatta ihmisille oikeasti apua tai uutta mahdollisuutta saada elämänsyrystä kiinni, on panostettava kaikki resurssit päihdehoitoon. Esimerkiksi tällä hetkellä hoitoon pääseminen on aivan liian vaikeaa. Edes ne ihmiset, huumeiden käyttäjät, jotka haluaisivat itse lopettaa käytön, eivät välttämättä pääse hoitoon ennen kuin on liian myöhäistä. Päihdehoito on sitä oikeaa auttamista ja välittämistä. Se antaa viestin, että huumeriippuvuudesta on mahdollista parantua. Vaikka tie on pitkä, on jokainen käyttäjän elämä erittäin arvokas. Tämä on kirjattu myös hallitusohjelmaan, jossa sanotaan: ”Huomioidaan ja turvataan asiakkaiden tarpeita vastaavat erilaiset vaihtoehdot päihdehoitomalleihin. Kehitetään raskaana olevien päihteitä käyttävien naisten hoitoa. Lisätään raittiuteen tähtäävää vaikuttavaa lääkkeetöntä, toipumisorientoituneen mallin käyttöä. Luodaan kansalliset laatustandardit koulutukseen ja päihdehoitoihin ja seurataan päihdehoidon vaikuttavuutta.”

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan ei tule tukea kenenkään huumeiden käyttöä vaan tehdä kaikkensa, jotta riippuvuuksista kärsivät pystyisivät kuntoutumaan ja palaamaan myös työelämään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.02 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan kaikki se, mitä tästä asiasta olisin ehkä halunnut sanoa, on tullut moneen kertaan tämän istunnon aikana salin tältä laidalta [Puhuja viittaa oikealle] jo kerrottua. En siis lähde sitä toistamaan, mutta nostan esille yhden aspektin, mitä en ole kuullut aikaisemmin kenenkään edustajan sanovan, paitsi just ennen minua edustajat Kilpi ja Garedeu ikään kuin vähän sivusivat tätä seikkaa. Eli jos nyt päädyttäisiin siihen, mitä en toivo, että nämä huumeenkäyttöhuoneet sallittaisiin, niin meidän tarvittaisiin valtava määrä terveydenhuollon ammattilaisia sinne töihin.

Mehän kaikki tiedetään — ihan jokainen tässä salissa tietää, ja nekin tietävät, kenen nyt kuuluisi olla tässä salissa — että meidän terveydenhuolto, sairaanhoito on kriisissä, ja se johtuu hyvin pitkälti siitä, että meillä ei ole hoitajia tässä maassa tarpeeksi. Meillä ei ole tarpeeksi terveydenhuollon ja sairaanhoidon ammattilaisia, sairaanhoitajia, lähihoitajia, lääkäreitä, edes näihin nykyisiin tehtäviin. Meidän hyvinvointialueet, jotka tämän vuoden alussa aloittivat, ne kaikki painiskelevat näiden ongelmien kanssa. Kun me joudutaan tätä hoitajamitoitusta siirtämään ja siirtämään, että saadaan vaikka vanhustenhoidon paikkoihin riittävä määrä terveydenhuollon, sairaanhoidon ammattilaisia töihin, niin mistä me sitten otettaisiin näihin käyttöhuoneisiin nämä ammattilaiset, jotka sinne välttämättä vaadittaisiin? Mistä rahat? Minä toivon, että kun tämä menee nyt valiokuntaan, niin selvitetäisiin tosi tarkkaan myöskin nämä taloudelliset kysymykset tässä. Mistä me otetaan rahat ja mistä me otetaan hoitajat, ja kuinka paljon?

Jos me nyt ajatellaan, että jos me perustettaisiin näitä edes kymmenen — joka kuulostaa vähältä — meidän suurimpiin kaupunkeihin, joissa tämä huumeongelma on paha, vaikka me tiedetään, että huumeongelma on paha myös pienemmillä paikkakunnilla ja varmasti tarvitaan keinoja siihen, miten tämä saadaan ratkaistua ja miten nämä ihmiset saadaan hoitoon? Mutta jos siis perustettaisiin tällaisia huumeidenkäyttöhuoneita vaikka edes kymmenen tähän maahan, ja ne olisivat auki määrän x vuorokaudessa, niin kuinka paljon me tarvittaisiin niihin henkilökuntaa ja kuinka paljon se maksaisi ja mistä se olisi sitten pois? Väkisinkin, kun meillä eivät sairaanhoitajat riitä tässä maassa jo nykyisiinkään paikkoihin, niin ne jouduttaisiin joistain paikoista ottamaan pois. Hyväksytäänkö me sitten tämä, että vaikka vanhusten palveluista leikattaisiin tämän myötä?

No, sitten tämä kysymys myöskin, minkä lyhyesti sanon, että jos käytät laillisesti huumeita huumeenkäyttöhuoneessa, niin vaikka se olisi siellä ikään kuin lain sallimissa puitteissa tapahtunut ja valvotusti, niin sen jälkeen kun poistut sieltä huoneesta, olet edelleen huumeiden vaikutuksen alaisena, ja jos sitten syylistyt johonkin rikkomukseen — sehän voi olla liikenne rikkomus tai mikä tahansa hyvin vakavakin, mitä voi tapahtua — niin siinä on tällainen moraalinen aspekti, että se huumeen käyttö on tavallaan sallittu siinä tietyssä tilassa, ja sitten kun sen jälkeen teet rikoksen, niin tämä on semmoinen, mitä minä en osaa oikein itselleni ainakaan perustella.

Sitten tämäkin tosiseikka, että kun me tiedetään — edustaja Kilpi tämänkin äsken itse asiassa kertoi — minkälainen tämä meidän huumeongelma Suomessa on, eli että kun ollaan sekakäyttäjää, niin vaikka se itse käyttö tapahtuisi siinä huoneessa ja valvotusti, val-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

votuissa oloissa, kuolema voi tulla monta tuntia sen jälkeen, ja tämä saattaisi jopa edesauttaa sitä.

Niissä maissa, joissa näitä käyttöhuoneita on ollut ja me tiedetään jo kokemuksia sieltä, eivät nämä huumekuolemat ole varsinaisesti kovin paljon ainakaan vähentyneet. Ei olla pystytty siis puuttumaan siihen ongelmaan, mihin ollaan haettu ratkaisuja.

Kyllä minäkin yhdyn tähän ihmettelyyn, mitä edustaja Ronkainen täällä aikaisemmin totesi siitä, kun meillä on tällainen kulttuuri, että tupakkahuoneet poistuivat. Eduskunnastakin ovat hävinneet — ihan hyvä — tupakointitilat, mutta sitten samanaikaisesti me keskustellaan siitä, että huumeen käyttöön pitäisi jotkut tilat perustaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

17.07 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kysymys huumeiden käyttöhuoneista eräänlaisena muusta päihdepolitiikasta irrallisena kokonaisuutena on erittäin haastava. Huumeidenkäytön ja siihen liittyvän kuolleisuuden lisääntyminen vaatii kiistatta kiireisiä toimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden ei tarvitse olla välttämättä kovia, mutta niiden tulee ehdottomasti olla vaikuttavia ja ennen kaikkea kokonaisvaltaisia. Silloin meidän on tarkasteltava koko päihdehuollon kansallista kenttää. Kaikki käytettävissä olevat keinot on syytä kartoittaa. Päätöksenteon tulee perustua sekä faktoihin että etenkin haittojen vähentämisen suhteen myös realismiin. Mahdolliset toimenpiteiden hyödyt ja haitat tulee punnita huolella. Paikalliset olosuhteet, käyttäjien ikäjakauma, käytettävät aineet sekä kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuus on kaikki otettava huomioon päihdepolitiisissa päätöksenteossa. Valvottuihin käyttöhuoneisiin linkittyy läheisesti myös hallussapidon ja käytön dekriminalisointia koskeva lainsäädäntö. Kokonaisuus on siinäkin mielessä varsin laaja ja myös haastava. Mahdollisen käyttöhuonekokeilun, kuten myös pitkäjänteisemmän päätöksenteon, tulee perustua huumekuolemia ehkäisevään ja kaiken kaikkiaan huumeiden haittoja kokonaisvaltaisesti vähentävään vaikutukseen. Silloin asiaa on katsottava huomattavasti laajemmin kuin ainoastaan käyttöhuoneiden kautta, muuten tuskin saamme aikaan merkittäviä muutoksia tämänhetkisessä tilanteessa suuntaan tai toiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Ottamatta vielä tässä vaiheessa kiihkeää kantaa juuri käyttötiloihin totean huumehaittojen ja -kuolemien suunnan muuttamisen vaativan pikaisesti konkretiaa. Nyt käsitteilyyn tuleva aloite herättäneen tervetulleen ja tarpeellisen keskustelun maamme tulevien vuosien päihdepolitiikan suunnasta. Odotan tuota keskustelua sekä sen toivottavasti konkreettista lopputulemaa suurella mielenkiinnolla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, poissa. — Edustaja Kilpi.

17.10 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on nyt useaan kertaan todettu se, että Suomessa päihdehoito ei toimi, tai sitä on liian vähän. Halusin vielä tässä nostaa esille sen, että meillähän päihdehoidossa tehdään kovasti töitä. Siellä tehdään hyvää työtä, mutta todellakin sitä on aivan liian vähän ja se ei ole läheskään niin paljon saavutettavissa kuin pitäisi olla. Mutta kysyisin myöskin niin, että miksi on näin. Yksi syy on siinä, että päihderiippuvuuteen ei edelleenkään suhtauduta riittävästi niin kuin sairauteen pitäisi suhtautua, ja se on hyvin merkittävä syy siihen, minkä takia päihdeongelmia ei nyt pystytä ennaltaehkäisemään eikä hoitamaan niin kuin pitäisi. Esimerkiksi Käypä hoito -suositusta

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

käytetään edelleenkin päihdeongelmissa todella huonosti, ja tästä nyt yhtenä aika traagisenakin osoituksena on muun muassa se, että nuoret huumausaineiden käyttäjät, päihderiippuvaiset tipahtavat saman tien psykoterapiapalvelujen ulkopuolelle ja pois mt-palveluitten piiristä, kun todetaan, että on päihdeongelma. Loppujen lopuksi se johtaa siihen, kun tämä tilanne on tämä, että se ainoa paikka loppujen lopuksi on sieltä erikoissairaanhoidon puolelta, ja kyllähän kaikki ymmärtävät, mitä se sitten tarkoittaa: peli on aika lailla kyllä sitten siinä vaiheessa jo menetetty. Ja tähän johtaa semmoiseen pirulliseen kierteeseen, kun hyvin usein nuorilla on se tilanne, että juuri huumausaineella hoidetaan itseään, kun ei sitä hoitoa saa, että sitten se itselääkitseminen estää edelleen sen hoidon saamisen. Eihän tästä voi millään tavalla selviytyä.

Minä olen sitä mieltä, että tässä tarvitaan ihan oikeasti asennemuutossa siinä, millä tavalla meidän pitää suhtautua päihderiippuvuuteen. Se on ihan oikeasti sairaus, ja siihen pitää käyttää samanlaisia toimenpiteitä, Käypä hoito -suosituksia kuin ihan mihinkä muuhun tahansa sairauteen, ja yhtenä osoituksena on myöskin se, että psykiatrian opetuksessa päih-teistä ei puhuta edelleenkään käytännössä mitään.

Että kyllähän tässä pitää saada, hyvät ihmiset, rakenteet kuntoon ja toimenpiteet samalla tavalla, jotta me ihan oikeasti voidaan jotain tehdä päihdeongelmalle, päihderiippuvuudelle. Tämmöiset pistemäiset asiat, että joku yhtäkkinen kaikkivoipainen käyttöhuone olisi nyt joku ratkaisu tähän asiaan, niin en oikein usko, että näin on, koska eivät ne rakenteet siitä huolimatta ole kunnossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Mikkonen.

17.13 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ensin täytyy kiittää, että minusta tässä on ollut hyvää keskustelua ja keskustelua, missä on myös paljon punnittu eri asioita. Olen siitä tosi iloinen, koska ajattelin, että tästä olisi voinut tulla hyvin toisenlainenkin keskustelu.

Tässä tuli esille se, miksi nyt puhutaan vain käyttöhuoneista, kun tämä koko huume-politiikka ja myös ne keinot auttamiseksi ovat paljon laajempia. No, tietysti varmasti siksi, kun kansalaisaloite on nimenomaan käyttöhuoneista. Minusta on toisaalta ihan hyväkin, että kerrankin puhumme myös otsikon mukaisesti. Yleensä täällä on isompi ongelma se, että lähdetään laajentamaan ihan sinne tänne, ikään kuin otsikon vierestä.

Mutta ehkä minä haluaisin korostaa tässä vielä, kun tässä on tullut puheenvuoroja myös siitä, onko tämä vaikuttava keino, mitenkä resurssit ja miten ja näin ja näin, että tässähän toivotaan nyt lainsäädäntöä, joka mahdollistaisi tämmöisen käyttöhuoneen perustamisen. Silloinhan hyvinvointialueet itse tekevät ja pohtivat, onko tämä se keino, mikä on meidän alueellamme vaikuttava, onko tämä keino, mihin kannattaa laittaa resursseja, onko tämä keino, millä me autamme ja miten me myös rakennamme sen ketjun, että pääsee hoitojen piiriin. Minä itse ajattelen ainakin niin, että meidän lainsäädännön tekijöiden pitäisi luoda niitä välineitä, mitä sitten ne asiantuntijat siellä kentällä voivat käyttää, jos he katsovat sen tarpeelliseksi ja katsovat, että se on heille toimiva keino. Tässä on nyt se ongelma, että esimerkiksi Helsingin kaupunki haluaisi kokeilla tällaista käyttöhuonetta ja he ovat katso-neet, että heidän tilanteessaan se tulisi tarpeeseen, mutta he eivät voi tehdä sitä, koska mei-dän lainsäädäntömme ei mahdollista sitä. Sen takia pitäisin tärkeänä sitä, että meillä pys-tyisi olemaan tästä lainsäädäntöä, joka sen mahdollistaisi. Se päätöshän siitä, otetaanko se käyttöön, miten se järjestetään ja niin edelleen, tapahtuu sitten siellä alueella niiden ihmis-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

ten toimesta, jotka parhaiten tietävät sen ja pystyvät punnitsemaan sen ratkaisun, milloin se mahdollisesti on järkevää ja milloin ei. Mutta ajattelen, että meidän ei kannattaisi laittaa sille esteitä ja estää tällaisen välineen käytössä olemista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

17.15 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluan kiittää tästä keskustelusta, joka on kyllä hyvin asiallisella tasolla ja nimenomaan tähän aiheeseen pureutuvaa.

Tässä kohtaa haluaisin vielä nostaa esille sen, että kun haetaan ratkaisuja, niin pitäisi olla hyvin tarkkana siitä, millaisiin ratkaisuihin sitten loppujen lopuksi turvaututaan, ja mitä vakavampi ongelma on, sitä tärkeämpää tämä on. Tässä salissa on tänäkin päivänä hyvin useasti toistettu hyvin kummalliselta kuulostava sana: buprenorfiini. Alun pitäen buprenorfiini tarkoitettiin huumeongelman hoitamiseen, ratkaisuksi huumeongelman hoitamiseen, korvaushoitolääkkeeksi. Ja kuinka ollakaan, siitä on tullut sitten iso osa ongelmaa, koska se on se merkittävin huume, mitä meillä on — yksi niistä merkittävimmistä — ja selkeästi opioideista se yleisin huumeaine. Kyllä tämä on aika surullinenkin esimerkki siitä, kuinka ongelman ratkaisuun tarkoitettua asiasta tulee sitten vielä isompi ongelma. En minä nyt sano, että näistä käyttöhuoneista tulisi nyt sitten valtavan iso ongelma, jos niitä otettaisiin käyttöön, mutta on huomioitava, mikä loppujen lopuksi sen ratkaisun merkitys on ja vaikutukset ovat.

Minun mielestäni tuosta edustaja Poutalan puheesta — loistavassa puheesta — kävi hyvin ilmi Norjan kokemukset siitä, kuinka nämä käyttöhuoneet ovatkin aiheuttaneet uusia ja tietyllä tavalla myös pahempia ongelmia, joten näitten asioiden kohdalla pitää olla kyllä erittäin tarkkana. Pitää olla ihan oikeasti tutkittua tietoa, kokemuksia, jopa kokeilua, jotta voidaan tehdä niitä ratkaisuja. Ennen kuin meillä näitä tietoja ja tällaisia meidän kulttuuriin sopivia asioita ja tuloksia ei ole, kyllä tämä kaikki on aika lailla hypoteettista puhetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

17.17 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä nostaa esille keskusteluun, että meillä on jo täällä Suomessa matalan kynnyksen päihdetyö käytössä. Siellä otetaan kontaktia näihin huumeidenkäyttäjiiin, on työ, jossa annetaan puhtaita neuloja ja ruiskuja huumeidenkäyttäjille. Siellä on mahdollisuus tavoittaa ne huumeidenkäyttäjät, jotka itse haluavat hoitoon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

17.18 Ville Väyrynen kok: Kiitos, rouva puhemies! Edustaja Mikkoselle kiitos hyvästä puheenvuorosta. Haluan korostaa, että minun mielestäni on ihan oikein, että silloin, kun kansalaisaloite tulee jollain otsikolla, niin totta kai puhutaan siitä. Mutta toisaalta minä näen, että meillä on myös velvollisuus laajentaa tämä keskustelu mahdollisimman laajalle, koska yksi suurimpia ansioita, mitä tällä aloitteella on, on se, että on saatu tilaisuus tällaiselle keskustelulle. Tämä on todella laaja kokonaisuus, jota me ehkä vähän ylenkatsottaisiin lainsäätäjinä, jos me oltaisiin aivan pienessä, pistemäisessä asiassa. Tässä on todettu, että tämä vaikuttaa terveydenhuoltoon, tämä vaikuttaa lainsäädäntöön, rikoslain-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

säädäntöön, tämä koskee perheitä, kasvatusta lasten liikuntakasvatuksesta lähtien, kouluja. Elikkä ehkä se on meidän tehtävämme laajentaa tämä keskustelu, ja kiitos aloitteelle siitä, että me saatiin tilaisuus siihen. Tämä on aivan erinomainen asia.

Toivon, että tämä tosiaan käydään huolella läpi kaikilta mahdollista kanteilta. Niin kuin omassa puheenvuorossani sanoin, minä en kiihkeästi ota vielä kumpaankaan suuntaan kantaa, koska tämä on todella mielenkiintoinen ja tärkeä asia. — Kiitos paljon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

17.19 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Aina kun kansalaisaloite tulee käsittelyyn, niin se tarkoittaa, että sen takana on paljon ihmisiä ja se pitää ottaa vakavasti. Täällä on käyty tänään tosi hyvää keskustelua niin puolesta kuin vastaanakin, erilaisia näkökulmia, ja tästä on hyvä sitten jatkaa eteenpäin päätöksenteossa.

Tavoitteet tässä aloitteessa ovat kunnioitettavia: parempi hoitoonpääsy, huumekuolemien välttäminen, puhtaat käyttövälineet, oikea-aikainen hoito. Monia hyviä tavoitteita. Se, mitä tietyllä tapaa itse vierastan tässä, on käsite siitä, että tässä puhutaan sairaudesta, mikä on tietysti tietyllä tavalla oikea määritelmä huumeiden käytölle, mutta se on siinä mielessä poikkeuksellinen sairaus, että ensimmäisen kerran käytöstä jokainen päättää itse ja samalla päättää myöskin siitä, alkaako tämä sairaus vai ei. Eli omilla toimilla voi myöskin vaikuttaa siihen, tuleeko riippuvaiseksi vai ei.

Sitten sellainen seikka, mikä itseäni huolestuttaa tässä jatkokeskustelussa ja -käsittelyssä, on tietyllä tapaa se, että jos tällainen kokeilu päätetään tehdä, niin jostakin pitää ottaa siihen sekä rahat että tekijät. Ja jos tällä hetkellä miettii, että meillä ei ole mahdollista hoitaa ei lapsia eikä vanhuksia, niin mistä me saadaan osajia tähän toimintaan? Se on minusta ihan relevantti kysymys tässä kohtaa.

Sitten sellainen seikka, mikä itsellä nousee esiin huolena, on myöskin se, että jos pyritään siivoamaan huumeidenkäyttäjät pois katukuvasta niin, että huumeidenkäyttäjää ei näy tai näkyy mahdollisimman vähän, niin se on huono signaali siihen suuntaan, että ajatellaan, että se käyttö on jotenkin poissa yhteiskunnasta. Minusta huumeongelman pitääkin näkyä, jos se on paha. Se on ainut pelotevaikutus nuorille, jotta he eivät ajaudu huumeiden käytön polulle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

17.21 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Olin tässä kyllä varannut seuraavaan asiakohtaan puheenvuoron, mutta ajattelin tähän loppuun vielä ottaa sellaisen näkökannan, mikä tuossa alkuvuikosta tuli erään ison suomalaisen, globaalisti toimivan yrityksen kanssa: yksi suomalainen valttikortti kaikessa investointien saamisessa ja muussa on turvallisuus Suomessa, turvallisuustilanne yleisesti. Minä jotenkin haluaisin tätä keskustelua käydä myös siltä näkökannalta, millä tavalla näillä huoneilla saataisiin sitä turvallisuutta lisättyä tuonne kaduille. Tällainen tähän loppuun.

Ja erityisesti ehkä vielä mainintana se, että tässä on tullut tosiaan, kuten tuolla mainittiin, hyviä puheenvuoroja puolesta ja vastaan. Tässä on ollut rikastuttavaa se, että mielestäni tässä on ollut ihan rakentavaa tämä yhteistyö, vaikka näkemyseroja löytyy. Mutta tämä turvallisuuspuoli tässä on hyvä nostaa vielä esille.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

5. Sähkön hinta kuriin

Kansalaisaloite KAA 4/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa. Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.55 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Kohtuuhintaisen sähkön tulisi olla kansalaisoikeus. Ilman sähköä on käytännössä mahdotonta tulla nykyaikana toimeen. Siksi valtion on tärkeää varmistaa sähkön yhdenvertainen hinnoittelu jokaiselle kansalaiselleen. Sähkön hinta kuriin -kansalaisaloite pyytää eduskuntaa selvittämään mahdollisuutta säätää sähkölle hintakatto, joka takaisi kohtuuhintaisen sähköenergian saannin myös poikkeusoloissa.

Sähkön hinta on kylmien sääolojen Suomessa elintärkeä teema. Sen opimme kantapään kautta viime vuoden energiakriisistä, joka muutti ei vain suhtautumista, vaan liian monien suomalaisten koko taloustilanteen ja elintason. Maaliskuun loppuun mennessä rekisteröitiin yhteensä 1 650 maksamattomista sähkölaskuista johtuvaa maksuhäiriömerkintää — todella surullista. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen arvion mukaan viime vuoden joulukuussa Suomessa oli voimassa 295 000 yli 30 senttiä kilowattitunnilta maksavaa sähkösopimusta. Onneksi osa heistä on onnistunut pääsemään ylihintaisesta sopimuksestaan jo eroon. Kuitenkin vielä 14.8. STT:n haastattelemista kolmesta sähköyhtiöstä jokaisella oli edelleen asiakkaita, joiden sähkösopimuksen hinta ylitti 30 senttiä. Näiden sopimusten kattavia määriä ei kerrottu, mutta jos niitä pelkällä Helenillä on joitain tuhansia, niin todennäköisesti kaikkien sähköyhtiöiden yhteenlaskettu lukema liikkuu kymmenissätuhansissa.

Myös sähkön siirtohinnot ovat vuosia aiheuttaneet kansalaisille hengenahdistusta. Eilen julkaistun Talouselämän uutisen mukaan Caruna on nostanut tänä vuonna siirtohintoja jo kahteen kertaan. Korotuksia perusteltiin kustannusten kasvulla. Jotain taisi silti jäädä Carunan omaankin taskuun, kun se kääri vuoden alkupuoliskolta yli 100 miljoonan liikevoitot.

Edellinen hallitus teki energiakriisin keskellä vain pikaratkaisuja, joilla pyrittiin helpottamaan kansalaisten arkea siinä hetkessä. Orpon hallitus on huomionnut tulevien kriisien mahdollisuudet jo edeltä. Hallitusohjelman mukaan hallitus pyrkii niin kansallisesti kuin Pohjoismaiden ja EU:n tasolla vaikuttamaan siihen, että sähkön hinnoittelumekanismeja kehitetään arjen kustannusten ja oikeudenmukaisuuden kannalta oikeaan suuntaan. Ministeri Mykkänen kertoi elokuussa, että hallitus valmistelee kriisitilanteita varten sähkölle hinta-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

kattoa ja lisää säävarmaa sähköntuotantoa. Nämä uudistukset ottavat aikansa, ja siksi niiden valmistelu aloitetaan silloin, kun kriisi ei ole päällä.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen allekirjoittaneiden yli 57 000 kansalaisen huoli on varmasti kuultu. Talousvaliokunnassa tulemme varmasti perehtymään tähän kansalaisaloitteeseen ja sen ehdottamiin toimiin huolellisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

14.59 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, sähkön hinta nousi nopeasti ja rajusti viime syksynä ja talvena ja aiheutti todella suuria vaikeuksia monissa kotitalouksissa. Erityisen vaikeassa ja kohtuuttomassa asemassa ovat edelleen ne kotitaloudet, jotka tekivät pitkän määräaikaisen sähkösopimuksen hinnan ollessa kalleimmillaan. Näistä sopimuksista irtautuminen on osoittautunut hyvin vaikeaksi, ja tilanne on näille kotitalouksille kohtuuton. Vähimmilläänkin yli 30 sentin kilowattituntihintaan perustuvia määräaikaissopimuksia on useita kymmeniä tuhansia, mahdollisesti toistasataatuhatta. Tilanteen epäoikeudenmukaisuutta alleviivaa, että samaan aikaan monet sähköä itse tuottavat yhtiöt ovat tehneet ennätystuloksia, kun niiden omat tuotantokustannukset ovat pysyneet matalalla.

Sähkö on puhtaan veden kaltainen välttämättömyyshyödyke. Yhteiskunnan tehtävänä on varmistaa, että jokaisella tulotasoon katsomatta on mahdollisuus saada kohtuuhintaista sähköä ainakin välttämättömiin tarpeisiinsa. Marinin hallitus sääti useita toimenpiteitä kalliiden sähkölaskujen kanssa kamppailevien kotitalouksien tilanteen helpottamiseksi, mutta nämä toimenpiteet tosiaan olivat määräaikaisia ja nyt tarvitaan uusia.

Kysynkin nyt suullisesti samaa kuin talousvaliokunnan jäsen Hanna Sarkkinen kysyi tänään jättämässään kirjallisessa kysymyksessä: Mihin toimiin hallitus on ryhtynyt kalliiden määräaikaisten sähkösopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi, ja valmisteleeko hallitus esitystä, joka mahdollistaa kuluttajille kohtuuttomista sähkösopimuksista irtaantumisen?

Vasemmistoliiton kanta on, että hallituksen tulee valmistella ja säätää pysyvästi lakiin tarvittaessa käyttöön otettavasta välineestä, joka mahdollistaa katon asettamisen kuluttajien maksaman sähkön hinnalle. Edellisen hallituksen lopettaessa työnsä oli tätä niin sanottua Suomen Norjan-mallia koskeva valmistelu jo pitkällä. Orpon hallituksen tuleekin saatua tämä loppuun ja tuoda asiaa koskeva esitys eduskunnan käsittelyyn vielä tänä syksynä. Kalliiden määräaikaissopimusten vankeina olevia kotitalouksia on autettava, ja niille on mahdollistettava kohtuuttomista sopimuksista irtaantuminen.

Arvoisa puhemies! Kiitän lämpimästi tämän kansalaisaloitteen laatijoita ja allekirjoittajia. Asia on erittäin tärkeä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, edustaja Harjanne taitaa olla poissa. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

15.02 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen tekijöitä. On aina juhllainen hetki, kun kansalaisten voimannäyttö, suomalainen demokratiainnovaatio, kansalaisaloite, luovutetaan eduskunnalle ja pääsemme täällä sitä perin pohjin käsittelemään. On suuri ponnistus saada kerättyä aloitteeseen eduskuntakäsittelyn mahdollistavat 50 000 kannatusilmoitusta, ja tässä kyseisessä kansalaisaloittees-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

sahan allekirjoittajia on yli 57 000, mikä osaltaan puhuu aloitteen ajaman asian nauttimasta laajasta kannatuksesta.

Tässä kansalaisaloitteessa ollaan erittäin tärkeän ja ajankohtaisen asian äärellä kansalaisten ja yritysten kannalta. Aloitteessa vaaditaan, että kiireellisellä aikataululla selvitetään mahdollisuudet säätää laki hintakaton käyttönotosta sähkön hinnoittelussa. Tavoitteena on laki, joka hinnoittelumekanismien avulla turvaa kansalaisille ja elinkeinoelämälle kohtuuhintaisen sähköenergian saannin myös poikkeusoloissa. Aloitteen allekirjoittaneiden kansalaisten huoli tästä asiasta on ymmärrettävä, ja jaamme tämän huolen myös tässä salissa yli puoluerajojen, uskon niin. Muistamme kaikki viime talven energiakriisin, sähkön valtavan korkeat pörssihinnat ja sen vaikutukset niin kansalaisiin kuin yrityksiinkin. Sähkö on koko yhteiskuntamme toimintakyvyn kannalta keskeinen hyödyke, josta kukaan ei saisi jäädä paitsi edes kriisioloissa. Sähkön hinta ei saisi muodostua koskaan kenellekään kohtuuttomaksi, ei ihmisille eikä yrityksille. Olemmekin perustavaa laatua olevan asian äärellä, ja katseemme on käännettävä jo ensi talveen viime talvesta oppia ottaneena.

Arvoisa puhemies! Viime talvena tässä salissa keskusteltiin sähkön kohonneesta hinnasta usein ja myöskin sangen yksituumaisesti. Jo syksyllä 2022 silloisten oppositiopuolueiden, perussuomalaisten ja kokoomuksen, riveistä vaadittiin pääministeri Marinin hallitukselta toimia sähkön hintakaton säätämiseksi. Hallitus helpottikin kotitalouksien ahdinkoa muun muassa sähkötuella ja -hyvityksellä. Varsinaista sähkön hintakattoa ei akuutissa kriisitilanteessa olisi ehditty säätää, mutta eduskunta esitti sen suhteen selvät askelmerkit jatkoa varten hyväksyessään kaksi lausumaa. Nämä lausumat kuuluivat näin:

”1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi sähköhyvityksen ja muiden tukimuotojen toimivuutta sekä ryhtyy kiireellisesti tarvittaviin toimenpiteisiin määräaikaisten sähkösopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi.”

”2. Eduskunta edellyttää sellaisten lainsäädännöllisten välineiden valmistelua, joilla kyetään vastaamaan kohtuuttomaan energian hintojen nousuun kuluttajille ja pk-yrityksille nyt laadittuja tukikeinoja paremmin kohdentuen poikkeuksellisissa markkinatilanteissa. Valmistelua on edistettävä työ- ja elinkeinoministeriön johdolla välittömästi.”

Näin siis edellinen eduskunta lausumissaan hyvin painokkaasti totesi.

Arvoisa puhemies! Sähkön hintakriisi hellitti keväänkorvalla, ja uusi hallituskin Suomeen muodostettiin huhtikuun eduskuntavaalien jälkeen. Koska eduskunta on selvästi osoittanut yksituumaisuutta mahdollisten sähkön hintasokkien loiventamisessa, tervehdinkin ilolla energia-asioista vastaavan ministeri Mykkäsen elokuista lausuntoa, joka herättää toiveita siitä, että hallitus on tarttumassa toimeen sähkön hintakaton voimaan saattamiseksi.

Olemme jo syyskuun puolivälissä, arvoisa puhemies, ja talvi on tulossa. Voivatko kansalaiset luottaa hallitukseen siinä, että sähköä on saatavilla kohtuullisella hinnalla tulevana talvena? [Sheikki Laakson välihuuto] Kannatteleeahan tämä hallitus suomalaisia mahdollisten uusien kriisitalvien yli, kuten pääministeri Marinin hallitus teki viime vaalikaudella? Toteuttaako hallitus eduskunnan viime keväänä lausumissaan osoittamaa yksituumaista tahtoa siitä, että kohtuuttomiin energiahintoihin pyritään vastaamaan lainsäädännöllisillä keinoilla poikkeuksellisissa markkinatilanteissa? Kysyisinkin tässä hallitukselta: onko hallitus valmistelemassa jo tulevaa talvea varten väliaikaista sähkön hintakattoa tai muita toimenpiteitä, joilla kansalaisten ja yritysten selviytyminen turvataan mahdollisen energiakriisin jälleen vyöryessä ylitsemme kenties jo tulevana talvena? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

15.07 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa esitetään sähkön hintakattoa. Ensin alkuun haluan kiittää aloitteen laatijoita ja koko joukkoa kansalaisia siitä, että tämä asia saadaan tänään käsittelemään.

Sähkön hinta tuli valtavaksi puheenaiheeksi ja ilmiöksi viime talvena, kun sähkön markkinahinnat pomppasivat kattoon. Pörssisähkösopimusten piirissä olevat kotitaloudet saattoivat joutua maksamaan jopa 80 sentin kilowattituntihintoja. Suurin osa sähköyhtiöistä nosti myös muiden sopimustuotteidensa hintoja rajusti. Aloitteeseen on helppo samastua, kun viime talvena joutui maksamaan toista tuhatta euroa kuukaudessa sähkölämmitteisen omakotitalon sähkölaskuja.

Kansalaisaloite on varsin oikeassa siinä, että sähkö on yhteiskunnan peruspilareita ja sen asettaminen markkinaehtoiseksi ei ole ongelmatonta. Kannattaa miettiä, onko sähkö kansalaisia varten vai ovatko kuluttajat olemassa vain sähköyhtiöitä varten. Sähkömarkkinalaki velvoittaa jo, että sähköä pitää saada kohtuulliseen hintaan. Ongelmana on, että Energiavirastokaan ei voi määrittää mitään tarkkaa lukua sille, mikä on kohtuuhintaista sähköä.

Aloitteen esittämä hintakatto on yksi mahdollinen toimenpide kohtuuttomien sähköhintojen hillitsemiseen. En kuitenkaan ole vielä muodostanut mielipidettä siitä, mikä paras toimenpide olisi. Sähköyhtiöiden huimat tulokset eivät nekään kuulosta täysin oikeutetuilta, ja jonkinlainen niin sanottu windfall-vero voisi olla perusteltu.

Hallitus on jo hallitusohjelmassaan lupautunut siihen, että Suomessa huolehditaan sähkön riittävyydestä ja hintojen kohtuullisuudesta myös tuulettomien pakkasjaksojen aikana. Toivotan hallitukselle viisautta siinä, miten nämä käytännössä ratkaistaan ja mikä on paras toteuttamismalli.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite varmasti kirittää hallitusta sähkön hintasääntelyssä, ja hyvä niin. Kohtuuhintainen sähkö on yksi avaintekijä siinä, miten yhteiskuntamme kehittyy ja minkälaisia investointeja tänne tehdään. Odotan mielenkiinnolla aloitteen valio-kuntakäsittelyä ja paluuta tänne suureen saliin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

15.10 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Sähkö on meille jokaiselle välttämätön jokapäiväisessä elämässämme. Vientiteollisuus, tuotantolaitokset, koko palvelutuotanto ja asuminen sekä yhä enemmän myös liikkuminen pohjautuvat sähköön. Turvallisuutta valvotaan ja pidetään yllä sähköisellä tekniikalla. Kansalaisaloite on hyvä. Vaatimus sähkön hinnan kuriin saattamisesta on kansalaisten näkökulmasta perusteltua. Lämmin kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille.

Viime talvi osoitti, että sähkön hinta voi moninkertaistua ja ylittää kaikki ennakoarvot. Monet kotitaloudet ja yritykset joutuivat ahdinkoon kohtuuttomiksi nousseiden hintojen takia — myös allekirjoittanut maksoi useiden kuukausien ajan 46 sentin hintaa, ja mielestäni se oli kohtuuton, kun vielä samaan aikaan oli useita sähkökatkoksia. Vieläkin on paljon talouksia, jotka maksavat viime talven sähkölaskuja. Sähköyhtiöt vastaavasti keräsivät poikkeuksellisen suuria voittoja korkeiden hintojen takia. Valtio ja kunnatkin saivat omansa hintojen noususta aiheutuneiden arvonlisäverojen ja muiden verojen muodossa.

Pörssisähkön ja futuurien hinnat pohjautuvat eurooppalaiseen yhteishinnoitteluun, joka pohjautuu maakaasun markkinahintaan. Viime talvena erityisesti Saksa ja Keski-Euroop-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

pa olivat sitoutuneet Venäjän maakaasutoimituksiin ja Venäjän manipulointiin energiatoimitusten osalta. Yhteishinnoittelu vaikutti välittömästi myös Suomessa hintoihin. Suomi on onneksi pystynyt nostamaan omaa energiantuotantoaan. Tuuli- ja aurinkoenergian rakentamista on lisätty, ja vihdoin saatiin Olkiluoto 3 -ydinvoimala käyttöön.

Eurooppalainen sähkömarkkinamalli toimii normaalioloissa hyvin. Poikkeusolosuhteissa markkinamalli ei ole riittävän hyvä, osoituksena viime syksyn poikkeusolosuhteet ja Ukrainan sota. Venäjä pystyi vaikuttamaan sähköntuotantoon käytetyn maakaasun hintaan ja määrään, jotka nostivat jyrkästi sähkön hintaa. Normaaleja hintapiikkejä muodostuu tuotannon ja kulutuksen muutoksista, mutta niiden kesto on usein lyhytaikainen.

Arvoisa puhemies! Tasapainoisesti puhtaan sähköntuotannon lisäys ja energiajärjestelmän kehittäminen parantavat Suomen energiaomavaraisuutta ja laskevat sähkön kuluttajahintaa. Tavoitteena on, että suurin osa lisääntyvästä sähköstä käytetään Suomessa. Suomen energian riittävyyttä helpottaa Olkiluoto 3 -ydinvoimalan käynnistys. Huoltovarmuus pitää turvata puupolttoaineiden ja turpeen riittävillä varastoilla sekä kehittämällä energian varastointia.

Pörssisähkö on hinnaltaan realistinen, mutta vaatii käyttäjältä jatkuvaa hinnan seurantaa ja kulutuksen säätelyä. Älykkäällä nykYTEKNIKALLA säätely on mahdollista tietoverkkojen tai taivaskanavien välityksellä. Niillä kulutusta voidaan ohjata halvempiin tunteihin. Hallitusohjelmassa veloitetaan sähköverkon haltija asentamaan edellä mainitsemani tekniikka etäohjauksella sähkölämmitteisiin kiinteistöihin ja kuluttajien käyttöön.

Ylisuuret voitot, joita on kerätty kuluttajahinnoista, tulisi verotuksen kautta tai asiakas-hyvityksenä palauttaa asiakkaille. Tärkeintä kuitenkin on, että sähköä on riittävästi markkinoilla ja oma tuotanto kasvaa sataan prosenttiin tarpeesta. Se takaa hintojen vakauden. Lisäksi hallitusohjelmassa vahvistetaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivaltaa muutok-senhausssa Energiaviraston valvontamallia koskevassa päätöksessä.

Hallitus on tarttunut asiaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

15.15 Markku Siponen kesk: Arvoisa puhemies! Sain viime viikolla viestin Rautavaa-ralta. Huolestunut eläkeläinen oli tehnyt viime talvena kalliin määräaikaisen kaksivuotisen sähkösopimuksen, jota sähköyhtiö ei suostu nyt kohtuullistamaan. Hän esittikin minulle kysymyksen: aikooko valtiovalta ensi talvenakin tukea rahallisesti kotitalouksia, joilla on kallis sähkösopimus?

Arvoisa puhemies! Paras tapa varmistaa kohtuuhintainen sähköntuotanto on se, että edullisesti tuotettua sähköä on aina riittävästi tarjolla. Siksi hallituksen pitää huolehtia siitä, että investoinnit uusiutuvan energian tuotantoon jatkuvat eivätkä tyrehdy. Hallituksen on kiinnitettävä huomiota siihen, että sähköä on riittävästi tarjolla, sekä perusvoimaa että säätövoimaa. Uusi hallitus aikoo tehdä selvityksen perusteella kustannustehokkaan kapasiteettimekanismin, joka tukee käytettävissä olevan sähkön riittävää määrää. Kysyn minis-teriltä ja hallituspuolueiden edustajilta: millä aikataululla tämä kustannustehokas kapasi-teettimekanismi aiotaan selvittää, ja koska tätä koskeva uudistus saadaan eduskunnan kä-sittelyyn?

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja muistutan, että hallitus lupaa hallitusohjelmassa huolehtia, että Suomessa riittää sähköä kohtuulliseen hintaan

myös tuulettomien pakkasjaksojen aikana. Tätä seurataan varmasti tarkasti myös Rauta-vaaralla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

15.17 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Alkuun tietenkin kiitoksia kansalaisaloitteen tekijöille. Tämä asia on tavattoman tärkeä, ja on ymmärrettävää, että tässä on isoja liikehdintöjä kansalaisten piirissä. Samalla lainsäädäntötyö on hyvin monimutkaista, ja niin ovat myös monet meidän järjestelmistämme, ja erityisesti sähkömarkkinajärjestelmä on yksi sellainen.

Se, että meidän sähköjärjestelmässämme kulutuksen ja tuotannon pitää olla aina tasapainossa, on tietenkin peruslähtökohta. Jos näin ei ole, tulee sähkökatkoja. Jos tätä ei oivalleta, voi tietenkin toiveissa olla monenlaisia ajatuksia siitä, mitä energia maksaa ja sähkö maksaa, mutta markkinataloudessa ja -järjestelmässä eurooppalainen sähkömarkkina on kuitenkin vuosikymmenten saatossa lisännyt myös meidän sähkönsaantiamme ja laskenut sen hintaa. En haluaisi mennä tilanteeseen, jossa 70-luvulla Euroopan tasolla regulointiin kansallisesti ja Suomessakin taisi vielä olla sähkökatkoja hyvinkin useammin kuin tänä päivänä. Joten se, että poliitikot sanoisivat, että ”laitetaan sähkölle hinta, se on tämä”, johtaisi kulutushuippuna siihen, että meille tulisi sähkökatkoja, jos tuotanto ja kulutus eivät ole tasapainossa. Rehellisyyden nimissä: kuka haluaa sähkökatkoja? En ainakaan minä. Pystyisin niistä ehkä itse terveenä ihmisenä selviämään, mutta entäpä se hengityskoneessa oleva potilas? Miten huolehditaan, että hänelle ei osu se sähkökatko? Siksi tätä asiaa kannattaa käsitellä hieman syvällisemmin ja monipuolisemmin, ja ei voi tietenkään olettaa, että kansalaisaloitteen tekijät olisivat pystyneet miettimään koko sitä lainsäädäntökenttää, EU-regulaatiota tai tämän hintalappua julkiselle taloudelle.

Se, että kansalaisaloite on tänne tullut, on minusta signaali siitä, että tälle asialle täytyy tehdä jotain. Vaikka kansalaisaloite tällaisenaan ei tulisikaan hyväksyttyä, kuten hyvin harvoin kansalaisaloitteet tulevat, nämä ovat kuitenkin viestejä, että jotakin tälle asialle täytyy tehdä, ja totta tosiaan tälle täytyy tehdä jotain.

Täällä salissa on jo käyty läpi asiaa, esimerkiksi edustaja Peltonen toi esiin eduskunnan varsin painokkaat lausumat viime vaalikaudelta siitä, mitä pitäisi tehdä. Nyt me olemme jo nähneet Ukrainan sodan seurauksena yhden erittäin vaikean talven, tai itse asiassa jo pari vaikeaa talvea, sähkön hinnan osalta, ja eduskunta asiaa syvällisesti käsiteltyään tuli siihen lopputulemaan, että kaikista paras keino tukea suomalaisia tällaisessa kriisissä on kohdistaa tuet sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Ei niin, että annetaan rikkaalle ja köyhälle samanlainen tuki, olkaa hyvä, koska se rikas kyllä selviää sen tuen kanssa aina varmasti tosi hyvin, mutta sille köyhälle se tuki ei välttämättä tule siltikään riittämään, vaan tuet pitää kohdistaa sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla niille ihmisille, jotka ovat joutuneet siihen ahdinkoon, että heillä on niitä kalliita sähkösopimuksia.

Valitettavasti tuossa hallitusohjelmassa, jossa on paljon hyvää tekstiä, ei ole tästä yhtään mitään. Teillä on siellä sähkön hintakatto, mutta tätä problematiikkaa, minkä te tiedätte viime vaalikaudelta tämän keskustelun seurauksena, se ei tule ratkaisemaan, jos ensi talvena jälleen kerran sähkön hinnat nousevat. Ja näiden ihmisten tilannetta, jotka nyt ovat näiden kalliiden sopimusten kanssa, pitäisi pystyä ratkaisemaan. No, sekin on vaikea lainsäädännöllinen harjoitus, mutta ei se mahdoton ole, jos eduskunta haluaisi siihen tarttua.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Toivottavasti hallitus siihen tarttuu, mutta ei hallitusohjelmassa ole sanaakaan myöskään siitä, kuinka korkeahintaisia määräaikaista sähkösopimuksia pystyttäisiin purkamaan.

Arvoisa puhemies! Minäkin toivon, että talousvaliokunta tulee käymään tätä tarkasti läpi. Oppositio varmasti kirittää hallitusta, mutta toivon, että hallitus myös noudattaa niitä omia kirjauksiaan, jotka perustuvat siihen, että uusiutuvaa energiaa lisätään, sähkön investointeja pystytään parantamaan. En ole aivan varma, ovatko ne ihan tasapainossa esimerkiksi tuulivoiman osalta, koska siellä on kuitenkin lukuisia lisävelvoitteita. Siellä on vaikkapa vesivoimalle kiinteistöveron huojennuksia, jotka taas kunnille, joissa vesivoimaa on, ovat tavattoman tärkeitä. Joten vähän tällaista epäsuhtaa siellä hallitusohjelman kirjauksissa uusiutuvan sähkön lisäämiseksi on — vaikka siellä on myös paljon hyviä asioita, en sitä kiistä.

Toivottavasti nämä kaksi eduskunnan jo viime vaalikaudella tärkeäksi ottamaa asiaa toteutuisivat: oikeudenmukainen tuki sähkön hintapiikeistä niille ihmisille, jotka sitä tarvitsevat, ja se, että näistä määräaikaista, korkeahintaisista sähkösopimuksista päästäisiin eroon.

Mielelläni kuulen, jos hallituksen edustajilla on antaa näihin kysymyksiin vastauksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Myönnän yhden vastauspuheenvuoron. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

15.23 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos siitä! Ja kiitos edustaja Kulmuni erittäin analyyttisestä ja hyvästä puheenvuorosta. Paistoi kuitenkin läpi, että edustaja Kulmuni on lukenut tarkkaan hallitusohjelman kirjaukset, ja sen uskallan kyllä luvata hallituspuolueen edustajana, että kyllä me tulemme toteuttamaan hallitusohjelman lupaukset. Se, että sitä ei ole kovin yksityiskohtaisesti avattu, johtuu siitä, että asiahan on niin kuin edustaja Kulmuni totesi: se ei ole mikään yksinkertainen operaatio. Mutta siihen talousvaliokunta varmaan paneutuu ja tulee mahdollisimman nopeasti tuomaan esityksensä saliin.

Tämä kansalaisaloite on hyvä. Se koskee monia ihmisiä, ja on huoltovarmuudenkin näkökulmasta äärimmäisen tärkeitä, että meillä on mahdollisimman vakaa markkinatilanne sähköntuotannossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.24 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Suomi tunnettiin pitkään maana, jossa sähkö oli erittäin edullista. Nyt tilanne on muuttunut radikaalisti ja huonompaan suuntaan. Suomi on tunnettu myös pitkään maana, jossa sähkön siirtäminen on ollut kohtuuttoman kallista, ja hinnat ovat edelleen nousussa. Sähkön hinnasta niin energian kuin siirron osalta on tullut monelle kotitaloudelle ja yrittäjälle kustannus, joka aiheuttaa niin taloudellisia kuin sen seurauksena myös monia muita ongelmia. Vanha sanonta, ettei jääkaapissa ole kuin valo, on muuttunut muotoon, ettei kaikilla jääkaapissa ole enää edes valoa.

Arvoisa puhemies! Kun elämme vapaassa markkinataloudessa, on myös sähkömarkkinoiden säätely poliittisin päätöksiin varsin vaikeaa, kuten edustaja Kulmuni hyvin toi äsken esille. Ja se tarkoittaa sitä, että vaikutusten arviointi on tehtävä erittäin huolellisesti.

Nyt käsittelyssä oleva aloite sähkön hinnalle asetettavasta hintakatosta on lähtökohtaisesti kannatettava. Kukapa haluaisi maksaa kovaa, saati kohtuutonta hintaa tuotteesta tai

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

palvelusta, josta on tullut käytännössä välttämättömyys. Kun niin kuluttajien kuin yrittäjien kukkaroilla on inflaation myötä kävijöitä ruuhkaksi saakka, on erittäin hyvä, että hallitus lupaa ohjelmassaan asettaa sähkön hinnalle sääntelyä. Hallituksen lupaus niin sähkön hinnan kohtuullisuudesta kuin varmasta saatavuudesta ja merkittävästä tarjonnan lisäämisestä antaa hyvän pohjan kansalaisaloitteen eteenpäinviemiselle.

Arvoisa puhemies! Sähkön tarjonnan merkittävä lisääminen vähentää hinnan markkinavaihtelua. Tälläkin tavoin voidaan edistää kansalaisaloitteen tavoitteita. Siihen tarvitaan energiahankkeita koko maahan, myös itäiseen Suomeen, ja myös tuulivoimaa. Toivon, että hallitus pitää tältäkin osin lupauksensa. Kysymys kuuluukin: millä aikataululla hallitus lupauksensa mukaisesti ryhtyy toimenpiteisiin hintojen kohtuullistamiseksi niin sähköenergian kuin siirtohintojen osalta sekä sähkön saatavuuden täydelliseksi turvaamiseksi? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.26.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.22.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Viitala.

17.22 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Haluan korostaa sähköenergian merkitystä yhteiskunnassamme. Sähkö on yksi tärkeistä perushyödykkeistä. Sähkö on sellainen, josta me kaikki olemme riippuvaisia, ja tämä tarkoittaa sitä, että sähkön hinta ja saatavuus vaikuttavat meidän kaikkien arkeen, niin kotitalouksien kuin yritystenkin.

Sähkön hinnan muodostumisen mekanismi on ollut historiaan peilaten toimiva. Viime talvi kuitenkin osoitti, että sähkömarkkinamekanismeissa on parannettavaa. Moni suomalainen joutui taloudelliseen ahdinkoon korkeiden sähkölaskujen vuoksi. Tämä on vastuullisen energiapolitiikan näkökannasta kestäväntöntä. Meidän tulee pyrkiä turvaamaan kohtuuhintainen sähkö kaikille kansalaisille.

Tulevaisuudessa meidän tulee huomioida myös talouden taantuman mahdolliset vaikutukset suomalaisten maksukykyyn. Haasteita riittää niin kansainvälisesti kuin kotimaassammekin, ja on tärkeää, että varaudumme niihin myös energiapolitiikan osalta.

Arvoisa puhemies! On syytä ryhtyä pikaisesti valmistelemaan sähkön hintakaton käyttöönottoa. Tämä toimenpide auttaisi turvaamaan kohtuuhintaisen sähkön saatavuuden myös poikkeustilanteissa ja estäisi taloudellisen ahdingon leviämistä laajemmalle.

Eduskunnassakin on yksimielinen tuki sähkön hintakaton. Eduskunta on hyväksynyt keväällä 2023 lausuman talousvaliokunnan sähkötukea koskevan mietinnön mukaisesti. Eduskunnan lausumakin ohjaa siihen, että sähkön hintakaton pitäisi olla käytössä jo ensi talvea varten. Maailma on edelleen epävarma, sota on käynnissä, ja yksittäisiä hintapiikkejä on nähty tuotantohäiriöiden vuoksi loppukesälläkin.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

Miksi hallitus viivyttelää tämän asian kanssa? Miksi valmistelua ei ole tehty kevään ja kesän aikana niin, että esitys olisi annettavissa eduskunnalle jo alkusyksystä ja voimassa viimeistään vuodenvaihteessa, kun energian tarve kotitalouksissa lisääntyy?

Meidän tulee samanaikaisesti kehittää myös sähkömarkkinan toimintaa ja edistää uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Tämä tarkoittaa muun muassa energiatehokkuuden parantamista, hajautetun energiatuotannon edistämistä ja uusien teknologioiden tukemista.

Arvoisa puhemies! Kestävä ja vastuullinen energiapolitiikka on tärkeä osa tulevaisuuden yhteiskuntaamme. Meidän tulee tehdä yhdessä töitä sen eteen, että jokaisella suomalaisella on mahdollisuus nauttia kohtuuhintaisesta sähköstä, joka tuotetaan ympäristöä kunnioittaen. Sähkön hintakaton valmistelu on askel oikeaan suuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Eerola.

17.26 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Ihan kuin edustaja Viitala aikaisemmin totesikin, sähkö on Suomessa perustarvike, jonka pitäisi olla jokaiselle saatavilla kohtuulliseen hintaan. Siinä suhteessa tämä aloite on hyvinkin aiheellinen, ja kiitos sen tekijöille.

Kaikki muistavat viime talven ja ne hurjat hintapiikit, jotka laittoivat ainakin sähköllä taloan lämmittävät ihmiset polvilleen. Edellinen hallitus ei oikein reagoinut asiaan kuin vasta ihan viime metreillä ja keksi tämän sähköhyvityksen. No, sähköhyvitys auttoi tällaisia minun kaltaisiani ihmisiä, jotka kuluttivat asumisessaan paljon sähköä, ja sitten ne, jotka säästösyistä jättivät talonsa lämmittämättä ja palelivat pakkasessa, eivät saaneet oikein mitään. Minä kulutin perheeni kanssa paljon sähköä, ja meillä meni monta kuukautta, että oli yli 1 000 euron laskut. Mutta siihen aikaan, kun istuin tuolla puhemiehen tuolilla, en varsinaisesti ollut palkkakuopassa, joten pystyin ne maksamaan, ja nyt olen sitten, kiitos edellisen hallituksen, saanut mukavat hyvitykset. Sitten kesän ja syksyn aikana neljä sähkölaskua on tullut, missä on lukenut, että nolla euroa on se hinta. Tämänkaltaisia ihmisiä se sitten hyödytti. Eli ne hyvitykset eivät tulleet silloin, kun niitä olisi todellakin tarvittu.

No, toivottavasti nykyhallitus sitten löytää tähän kriisitilanteeseen, jos niitä tulevaisuudessa tulee, parempia ratkaisuja. Täällä keskustelussa on mainittu aikaisemmin nämä Viron ja Norjan hintakaton mallit, ja niistä kannattaa ne hyvät puolet, mitä niissä on, ottaa opikseen, vaikka ei niitä täysin kriittikömmästi voi tarkastella — tiedetään sekin. Mutta niissä on paljon sellaista hyvää. Muistaakseni ministeri Mykkänen jotain tähän suuntaan mainitsikin, että sen tapaisia ratkaisuja tullaan tekemään.

Hallitusohjelma lupaa, että sähköä riittää tarpeeksi myöskin tuulettomina päivinä, ja tämä tarkoittaa reilua sähköntuotannon lisäämistä myös muilla tavoilla kuin tuulivoimalla. Tuulivoima, mikä on lisääntynyt, on tällä hetkellä se sähköntuotannon muoto, joka osittain vähän sekoittaa tätä meidän sähköverkkoamme, kun jo jopa ydinvoimaa joudutaan tuulisiina päivinä ajamaan pikkuisen alas. Tämän hallitusohjelman oikeanlainen toteuttaminen toivottavasti takaa sitten sen, että sähkö on tulevaisuudessakin suhteellisen edullista ja sitä riittää eikä näitä hintakattoja jouduta enää tulevaisuudessa välttämättä pohtimaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja seuraavaksi edustaja Kokko, poissa. — Edustaja Laakso.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

17.29 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Kiitän tosiaan tämän aloitteen tekijöitä jo sen takia, että tämä ongelma on sen verran iso, että on aivan äärettömän hyvä, että tämä keskustelu jatkuu kaiken aikaa. Enkä yhtään pidä huonona sitä, että nyt olen hallituspuolueen edustajana. Aina tarvitsee ollakin, niin kuin oppositiokin tekee tehtävänsä, että on kii-
rittäjiä. On äärettömän hyvä, että kansalaiset muistuttavat nyt tätä hallitusta, että meillä ovat ongelmat ehkä edessä päin vielä enemmän kuin takana päin. Sen takia on äärettömän hyvä, että näistä voidaan täällä keskustella. Tosin pakko on sanoa, että edellisen hallituksen toimet olivat aika ohkaisia, niin kuin edustaja Eerola tuossa toi esiinkin.

Vähän harmittaa, että täällä nyt ruvetaan jo tässä kohtaa puhumaan, että tämä hallitus ei ole tehnyt vielä oikein yhtään mitään, vaikka totuudessa oltaisiinhan me koko kesä voitu jutella näistä asioista, mutta se meni kaikkeneköisiin höpöhöpöjuttuihin. Mutta toivon mukaan ne aiheet ovat nyt jääneet taka-alalle ja hallitus saa oikeasti hyvän työrauhan tähän asiaan. Kyllä uskoisin siihen, että hallitus tulee paneutumaan tähän asiaan ja tekemään kaikkensa, että viime talven ongelmia ei jouduttaisi kohtaamaan uudemman kerran. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Tanus, poissa. — Edustaja Harjanne.

17.31 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Mielenkiintoinen kansalaisaloite, jonka lähtökohdat ja sen tarpeen, josta se ponnistaa, ymmärrän täysin, ja on hyvä, että tästä keskustellaan. En kuitenkaan täysin allekirjoita aloitteessa esitettyä argumentaatiota sähkö-
hintasääntelyn puolesta. Siinä pitää olla todella tarkkana, koska tällaisen hintakaton, hintasääntelyn riskinä on aina se, että silloin meillä tulee pulaa siitä sähköstä, koska siinä poistuvat pahimmillaan kannustimet tuottaa sitä mutta myöskin säädellä kulutusta. Eli tässä täytyy olla hyvin tarkkana, kun tämän tyyppistä sääntelyä mahdollisesti sitten tehdään.

Katsotaan, mitä hallitus pöydälle tuo, mutta ennen kaikkea on hyvin olennaista just, että kannustimet puhtaan energian investointeihin säilyvät, kannustimet energian tehokkaaseen käyttöön säilyvät, kannustimet investointeihin, energian varastointiin, joustoon, tällaisiin, säilyvät. Se on aivan keskeinen asia tässä. Itse asiassa hallitusohjelmassa on tähän energian tuotantopuoleen lukuisia hyviäkin kirjauksia. Ennen kaikkea tämä on loppukädessä se, joka määrittää sen, ovatko asiat kalliita vai halpoja. Niitä voidaan politiikalla sitten säädellä, mutta se ei poista sitä alla olevaa kysymystä resurssien allokoinnista ja niiden tuottamisesta ja kulutuksesta. Eli pitäisin tärkeänä sitä, että fokus on siinä isossa kuvassa, siinä, mikä lopulta mahdollistaa sen edullisen ja puhtaan sähköntuotannon: se on se, että sitä tuotantoa on olemassa, ja toisaalta sitten se, että sitä, mitä tuotetaan, käytetään tehokkaasti, fiksusti tässä suhteessa.

On edelleen olemassa riski, että jonkun näköisen mullistuksen tai muun kautta meillä sähkö-
n hinta nousee, energian hinta muuten nousee kohtuuttoman kovaksi. Siinä kohtaa pitäisi sitten olla hyviä mekanismeja takataskussa tukea kohdennetusti niitä ihmisiä, kenelle se lasku käy arjessa kohtuuttomaksi. Myönnän, että edellisen hallituksen malli oli lopulta haulikolla ampumista ja tältä osin aika tehoton. Raha ei, niin kuin tuossa edustaja Eerolakin totesi, välttämättä kohdentunut kaikille oikein nopeassa, vaikeassa tilanteessa. Nyt hallituksella on nähdäkseni, toivottavasti, aikaa ja mahdollisuus katsoa, miten rakennettaisiin sellainen malli, joka varmistaa sen, että jos meillä tulee pulaa energiasta ja sen kustannukset käyvät kohtuuttomiksi joillekin kotitalouksille tai yrityksille, tuetaan kohdennetus-

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

ti niitä, jotka sitä tarvitsevat, kuitenkin huolehtien siitä, että tosiaan kannustimet siihen puhtaasti energian tuotantoon kaikin tavoin ja sen käytön joustavuuteen ja säästäväisyyteen säilyvät.

Eli hyvin varauksellisesti suhtaudun tällaiseen hintasäätelyyn, ennen kaikkea sen takia, että sillä pahimmillaan vain sitten pahennetaan sitä tilannetta. Mutta kiinnostavaa nähdä, minkälaisen käsittelyn tämä talousvaliokunnassa saa — tsemppiä sinne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Mikkonen.

17.34 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todellakin viime talvi osoitti ja opetti meille sen, että meillä täytyy olla parempia keinoja siihen, miten me pystytään turvaamaan erityisesti pienituloisten tilanne silloin, kun sähkön ja energian hinta nousee valtavasti, niin kuin viime talvena se teki. Hallitus koetti löytää siihen ratkaisuja, ja törmäsimme siihen, että lakimuutokset ovat varsin vaikeita ja ne ovat hitaita. Mitä tarkemmin haluamme kohdentaa, sitä monimutkaisempi järjestelmästä tulee, ja sitä pidempi viive tulee siihen, kun ihmiset saavat ne rahat. On juuri näin, niin kuin tässä tuli esiin, että se malli, mikä oli viime vuonna käytössä, ei todellakaan ollut täydellinen. Se ei kohdentunut niin tarkasti kuin olisi pitänyt, ja todellakin siinäkin tapauksessa sitten rahat tulivat aika lailla viiveellä, tosin siinä oli myös elementtejä, että myös kaikkein pienituloisimmat pystyivät saamaan suoraan tukea ja toimeentulotuen ja muuta kautta he pystyivät saamaan energialaskujaan maksettavaksi.

Silloin viime keväänä jo annettiin toimeksianto TEMille, että työtä pitää jatkaa, koska nähtävissä oli, että voi olla, että myös tämä tuleva talvi tuo samoja ongelmia, niin että saadaan malli, joka on toimiva ja kohdentuu paremmin niin, että me autamme nimenomaan niitä pienituloisia. En ole nyt tarkistanut, miten työ on siellä TEMissä edennyt ja onko se edennyt. Nyt tietysti mitä tulee tähän aloitteeseen, missä puhutaan sähkön hintakatosta, minkä myös nykyinen ilmasto- ja ympäristöministeriö on nostanut esiin, niin jos tällaista tehtäisiin, siinäkin on oikeastaan ihan sama ongelma sen suhteen, että sen suurimman hyödyn saavat kaikkein hyvätuloisimmat. Sen takia tietysti on tärkeitä, että meillä on sellaiset mallit, jotka toisaalta myös kannustavat sähkön säästämiseen mutta varmistavat kuitenkin, että se välttämätön sähkö ja energia ei ole kenellekään liian kallista. Sen takia toivon, että tätä työtä nimenomaan tämän pohjalta tehtäisiin.

Tässä sähkökattomallissa on ongelmia, kuten edustaja Harjanne tuossa edellä puhui, mutta luulen, että yhteinen tahto tässä salissa on se, että me pystymme varmistamaan mallin, joka kohdentuu niin, että me varmistamme, että todellakin lämpöä riittää koteihin, sähköä riittää ruuanvalmistukseen ja että todellakin, niin kuin joku edustaja tässä päivällä puheenvuorossa totesi, siellä jääkaapissa valo palaa sitten siinäkin kohtaa, kun sähkön hinta on kovin korkea.

Haluan myös muistuttaa edustaja Kulmunin erinomaisesta puheenvuorosta siitä, että tämä ei ole ihan yksinkertainen harjoitus, ja sen takia on tietysti tärkeää, että työtä ja valmistelutyötä tehtäisiin jo paraikaa siellä ministeriössä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 25/2023 vp

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 14.9.2023 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.37.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola